

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra výtvarné výchovy

Bakalářská práce

Textil ve volném výtvarném umění 20 a 21. století
(Teoreticko-praktická práce)

Textile in free art 20 and 21. century
(Theoretical-practical work)

Vypracovala: Gabriela Kostková
Vedoucí práce: doc. Lenka Vojtová Vilhelmová, ak. mal.

České Budějovice 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne

.....

Podpis studentky

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala své konzultantce a vedoucí práce doc. Lence Vojtové Vilhelmové, ak. mal. za odborný dohled během zhotovování mé závěrečné práce. Pedagogům, kteří mě celým studiem provázeli a naučili mě potřebným dovednostem k zakončení studia. Učitelům ze školy VOŠ Oděvního designu Brno, díky kterým jsem získala praktické zkušenosti, které jsem následně využila při tvorbě této závěrečné práce. Dále bych ráda poděkovala společnosti Dům Gobelinů, která mi poskytla potřebné informace k historii tapiserie nejen u nás v Jindřichově Hradci, ale v celé České republice. Městské knihovně Jindřichův Hradec, díky které jsem mohla čerpat z potřebných publikací a zaměstnancům, kteří mi byli nápomocni i během uzavření knihovny. V neposlední řadě bych ráda poděkovala mé rodině za psychickou podporu.

Abstrakt

Bakalářská práce *Textil ve volném výtvarném umění 20 a 21. století* je ve formě teoreticko-praktické. Teoretická část předkládá v obecném rámci historii vlákna a textilu. Představuje funkce a působení textilního materiálu. Hluběji se zabývá ručními a strojovými textilními technikami. Hlavním předmětem teoretické části je věnování se technice netkané tapisérie Art protis a Aradecor na našem území. Je zde vybráno několik umělců a umělkyní z českého prostředí, kteří se podíleli na rozvoji volného textilního umění od 30. let 20. století. V souvislosti s tím je představen život a tvorba významného českého textilního umělce Antonína Kybala. V závěru teoretické práce je shrnuta tvorba Inez Tuschnerové a Světlany Kulíškové Ruggiero. Projektem praktické části bakalářské práce je vytvořit skicový materiál, vzorníky a textilní artefakty v technice Nunofilcování. Tématem praktické části je pojem proměna.

Klíčová slova: textil, historie, funkce, tapisérie, gobelín, Art protis, Aradecor, Antonín Kybal, Inez Tuschnerová, Světlana Kulíšková Ruggiero, Nunofilcování, proměna

KOSTKOVÁ, Gabriela. *Textil ve volném výtvarném umění 20. a 21. století*. České Budějovice 2021. Jihočeská univerzita, Pedagogická fakulta, katedra výtvarné výchovy. Vedoucí práce doc. Lenka Vojtová Vilhelmová, ak. mal.

Abstract

Bachelor thesis *Textil ve volném výtvarném umění 20 a 21. století* is in the theoretical-practical form. The theoretical part presents a brief overview and history of fibre and textile. There are outlined the functions and effects of textile materials. It deals deeper with manual and machine textile techniques. The main part is dealing with the technique of non-woven tapestry Art protis and Aradecor in this country. Here are selected any artists from the Czech environment, who have participated in the development of free textile art since the 1930s. In this context is presented the life and work of the most important Czech textile author Antonín Kybal. In the end of the theoretical part is summarized work of the Inez Tuschnerová and Světlana Kulišková Ruggiero. The project of the practical part of the bachelor thesis is to create sketches, swatches, and textile artifacts in the technique Nunofelting. The topic of the whole practical part is The Transformation.

Key words: textile, history, functions, tapestry, gobelins, Art protis, Aradecor, Antonín Kybal, Inez Tuschnerová, Světlana Kulišková Ruggiero, Nunofelting, transformation

OBSAH

Úvod	8
I. Teoretická část.....	10
1 Stručný přehled historie vlákna a textilu.....	11
1.1 Textil a jeho užitá a estetická funkce	12
1.2 Historický vývoj uměleckého textilu v obrysech, jeho základní řemeslně- technické a umělecké vyjadřovací prostředky.....	15
1.3 Historický vývoj uměleckého textilu v obrysech – šití, tkaní, tapiserie, gobelíny	19
1.4 Art protis a Aradecor – jejich charakter v oblasti netkané textilie	26
2 Autoři zabývající se formou netkané textilie Art protis v Čechách.....	29
2.1 Významný český textilní výtvarník Antonín Kybal a jeho tvorba.....	30
2.2 Textilní umělkyně a kostýmní výtvarnice Inez Tuschnerová.....	35
2.3 Soudobá výtvarnice Světlana Kulíšková Ruggiero a její textilní tvorba	37
II. Praktická část.....	39
3 Praktická část.....	40
3.1 Skicová část	41
3.2 Technologická část	42
3.3 Projektová část	43
Závěr.....	44
Seznam použitých zdrojů	46
Monografické zdroje	46
Elektronické zdroje.....	47
Seznam použitých zkratk	52
Seznam příloh.....	52
Přílohy	53
Přílohy I.....	53

Přílohy II.	83
Zdroje příloh.....	99
Přílohy I.....	99
Přílohy II.	101

Úvod

Bakalářská práce pod názvem *Textil ve volném výtvarném umění 20. a 21. století* je ve formě teoreticko-praktické. Cílem teoretické části bakalářské práce je seznámit čtenáře v základních obrysech s historií, vývojem, funkcemi a vlastnostmi vlákna i textilu. Dále představit uznávané české výtvarníky, kteří s textilem pracovali a zasloužili se o rozvoj volného textilního umění.

Přestože o textilu a textilním umění je možné nalézt mnoho informací, neexistuje žádná odborná platforma, která zpracovává celou problematiku volného textilu. Většina publikací, které pojednávají o textilu, se zabývá především oděvním designem, technologií a konstrukcí, včetně vývoje průmyslové výroby, nikoliv však volnou textilní tvorbou. Je tedy obtížné nalézt obsáhlé a kvalitní zdroje. V důsledku toho je nutné čerpat pouze z několika ověřených zdrojů. V této práci je stěžejní literaturou kniha Jany Skarlantové s názvem *Textilní výtvarné techniky*, která se zabývá stručnou historií a popisem určitých technik.

V první kapitole se v obecných obrysech věnujeme historii textilu a jeho vývoji. Textil je materiálem, který na nás působí velice intenzivně, jelikož ho můžeme vnímat všemi smysly. Vysvětlujeme jeho funkce a jakým způsobem je spjat s prostředím. Textil neplní pouze funkci praktickou, ale v dnešní době plní především funkci estetickou a dekorační. Stále častěji se stává součástí interiérových dekorací. Čtenáře právě proto seznamujeme se samotným pojmem dekor a dekorační textilie. V podkapitole 1.2 zmiňujeme několik příkladů ručních i strojových textilních technik, které souvisí s praktickou částí této práce. Především se zaměřujeme na jejich stručné vysvětlení tak, aby byly srozumitelné pro všechny čtenáře, ať už odborníky, nebo laiky. V další podkapitole probíráme stručnou historii šití jako takového, především vývoj tkaní v podobě tapisérií a gobelínů, které hrají v dějinách textilu naší země velkou roli. Důležitou součástí této podkapitoly je historie i současnost gobelínových dílen na našem území. Autoři, kteří v těchto dílnách pracovali, se prosadili po celém světě.

Nejdůležitější částí kvalifikační práce je kapitola 1.4 „*Art protis a Aradecor – jejich charakter v oblasti netkané textilie*“. V této kapitole hovoříme o netkaných tapisériích Art protis a Aradecor, které vznikly na našem území v 60. letech a nastavily úplně nový směr, kterým se volné textilní umění bude ubírat. Podrobněji popisujeme vznik a výrobu těchto technik, jelikož budou souviset se zhotovením praktické části.

Ve druhé kapitole a zároveň v celém závěru teoretické části je vybráno několik umělců z českého prostředí, kteří stáli u rozvoje netkaných textilií a postarali se o to, aby se dostaly do povědomí lidí nejenom na našem území. Osobnosti, které by neměly zůstat opomenuty nejen pro svůj přínos ve volném výtvarném umění, ale také pro celkový vliv na naši historii a všeobecný vývoj textilu. Jako hlavního představitele jsme vybrali uznávaného umělce Antonína Kybala, který se proslavil především svými tkanými koberci. Dále představujeme život a tvorbu již zesnulé textilní výtvarnice Inez Tuschnerové, která měla na rozvoj Art protisu největší vliv. V závěru zmiňujeme soudobou textilní umělkyni a pedagožku Světlanu Kulíškovou Ruggiero. Tato kapitola je důležitá nejen z hlediska teoretického, ale i pro vytvoření netkaných textilních obrazů v praktické části.

V praktické výtvarné části se zabýváme tématem proměny, které je nedílnou součástí života. Je možné na něj nahlížet z mnoha pohledů a postojů, ale také z různých odvětví a oborů. Primárním cílem praktické části je na základě teoretických poznatků zhotovit počáteční skicový¹ materiál a vzorníky. Následně na jejich podkladu vytvořit pomocí techniky mokrého plstění netkané závěsné obrazy, které se mohou stát předlohou pro vytvoření rozměrného díla. Při vypracování je důležitý nejenom technologický postup, ale také materiál a nástroje, kterými jsou díla vytvářena.

¹ Skica je náčrt, základní rozložení uměleckého díla

I. Teoretická část

1 Stručný přehled historie vlákna a textilu

Historie vlákna, látek a oděvu je pouze o málo kratší než dějiny lidstva.² Celkový vývoj je velmi rozsáhlý, začíná v pravěku a přetrvává až do současnosti. Nemůžeme přesně říct, jak dlouho trvalo vytvořit z vlákna první nit,³ avšak tento čin se stal zásadním krokem pro vývoj textilu.⁴

Výroba textilií byla, je a bude součástí hmotné kultury. Doprovázela ji snaha o zjednodušení, zrychlení nebo mechanizaci jednotlivých technologických procesů. Nezbytnou podmínkou ke vzniku a vývoji textilních řemesel bylo již zmiňované zpracování vláken rostlinného, živočišného či nerostného původu.⁵ K tomu se později připojila dokonalejší vlákna chemická s novými vlastnostmi. Z praktického hlediska je dnešní nepřehledné množství technologií a materiálů úžasné, avšak z hlediska estetického a dekoračního se lidé častěji vrací k materiálům přírodním a technikám historickým.

Bohužel malá odolnost materiálů nám zanechala jen málo památek z dob nejstarších. Velkou roli při zachování tkanin⁶ hraje půda, vlhkost a teplota. V místech s vysokou teplotou nebo naopak v zemích permafrostu⁷ se tkaniny a textilní památky dochovávají lépe než například u nás. Vlhkost je největším problémem pro zachování, a proto v mírných podnebních pásích těžko nalzáme prehistorické textilie.⁸ Díky určitým historickým nálezům, a především doloženým vynálezům můžeme alespoň určit přibližná data ve vývoji, která se blíže k současnosti stále více zpřesňují.⁹

² [Srov.] PŘÍHODOVÁ, Eva, Václav TALAŠ a Miroslava ŠTÝBROVÁ. *Textil, oděvnictví, obuvnictví*. Praha: Scientia, pedagogické nakladatelství, 2004. Stručné dějiny oborů. s.4

³ Nit je útvar s malými příčnými rozměry a neomezenou délkou

⁴ [Srov.] SKARLANTOVÁ, Jana a Marie VECHOVÁ. *Textilní výtvarné techniky*. Plzeň: Fraus, 2005. s.21

⁵ [Srov.] ČECHOVÁ, Alena L. a Anna HALÍKOVÁ. *Krajky, výšivky, stuhy, prýmký*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2004. Dějiny odívání. s.7

⁶ Tkanina je plošná textilie, která vzniká tkaním – tedy provazováním osnovních a útkových nití.

Informace byly čerpány z monografické publikace [Srov.] SKARLANTOVÁ, Jana a Marie VECHOVÁ. *Textilní výtvarné techniky*. Plzeň: Fraus, 2005

⁷ *Permafrost*. Více informací je možné nalézt zde: Permafrost – Wikipedie [online]. 28.4.2020 [cit. 30.11.2020] Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Permafrost>

⁸ [Srov.] URBANOVÁ POPPOVÁ, Kristýna. *Textilnictví v prehistorii* [online]. Praha, Filosofická fakulta Univerzity Karlovy [cit. 21.10.2020]. Dostupné z: <http://uprav.ff.cuni.cz/?q=system/files/textilnictvi-uvod.pdf>

⁹ [Srov.] SKARLANTOVÁ, Jana a Marie VECHOVÁ. *Textilní výtvarné techniky*. Plzeň: Fraus, 2005. s.21

1.1 Textil a jeho užitá a estetická funkce

Textil je materiálem, který nás provází celý život. Dotýká se nás osobně, a to jak doslova, tak v přeneseném slova smyslu. Máme k němu proto důvěrnější vztah než k jiným materiálům.¹⁰ Působí na nás velice intenzivně, jelikož ho vnímáme všemi našimi smysly.

Prvotním a velmi důležitým smyslem, kterým textil zaznamenáváme, je zrak. Některé textilie nás zaujmou již na první pohled z dálky, když se na ně poté podíváme blíže, uvidíme detaily, které jsme prvně nespatriili. Při výběru materiálů je klíčovým smyslem právě zrak.¹¹ Dalším velice důležitým smyslem je hmat, díky němuž můžeme textili prožívat doslova na vlastní kůži. Každá látka svým materiálem, strukturou nebo povrchovou úpravou vyvolává jiný hmatový vjem a každý druh textilie působí na člověka jiným způsobem. Některé látky jsou na omak jemné, jiné naopak hrubé, některé hřejí, jiné zase chladí, některé nám mohou být příjemné, jiné vyvolávat nepříjemné pocity a svědění. Díky tomu všemu je hmat druhým nejdůležitějším smyslem při našem výběru.¹² Některé textilní materiály můžeme dokonce vnímat pomocí čichu. Jedná se především o materiály přírodního původu jako je například juta, vlněné materiály nebo kůže. Jsou typické pro svou vůni, ať už je nám příjemná, nebo naopak. Poznáme je právě díky čichu, aniž bychom je viděli, nebo se jich museli dotýkat. Posledním smyslem je sluch, ani ten nemusí přijít zkrátka. Silný zvukový efekt sice nevyvolává každá textilie, avšak když si přes jakýkoliv materiál přejedeme vlastní dlaní, můžeme také zaznamenat zvuk, i když je třeba nepatrný. Pro některé je však zvuk velmi charakteristický. Například takový taft, šusták nebo hedvábí zaujmou pozornost člověka právě díky tomu. Látek se zvukovým efektem se využívalo především v historii, díky nim se člověk stal středem pozornosti a dokazoval tím své vysoké postavení. Nyní se takové textilie používají převážně při tvorbě uměleckých děl a oděvů, kde mají obdobnou funkci jako v historii.¹³

¹⁰ [Srov.] SKARLANTOVÁ, Jana a Marie VECHOVÁ. *Textilní výtvarné techniky*. Plzeň: Fraus, 2005. s.9

¹¹ Struktura je soubor charakteristických znaků celku. Informace byly čerpány z monografické publikace [Srov.] SKARLANTOVÁ, Jana a Marie VECHOVÁ. *Textilní výtvarné techniky*. Plzeň: Fraus, 2005. s.200

¹² [Srov.] SKARLANTOVÁ, Jana a Marie VECHOVÁ. *Textilní výtvarné techniky*. Plzeň: Fraus, 2005. s.10

¹³ [Srov.] tamtéž s.11

Závěrem lze citovat Josefa Čapka: „*A tato krása zakládá se již v samotné hmotě. Charakterové podstaty hmot jsou již jejich podstatnými půvaby: tak už jejich sama struktura, hladkost, zrnitost, uzlovitost, lesk, barva, schopnost přijímatí barvy, schopnost nabytí nových původních struktur technickým zpracováním atd. Dotknu se pro názorný příklad jen textilnictví, kde materiál současně technickým a ornamentálním zpracováním dostává teprve svého zušlechtění.*“¹⁴

Textil nejenže můžeme vnímat všemi smysly, ale můžeme ho také používat různými způsoby, jelikož má mnoho funkcí.

Jeho prvotní funkcí je praktičnost. Hlavními praktickými vlastnostmi textilu je ochrana našeho těla před úrazy a různými klimatickými změnami. V zimě dokáže zahřát, v létě naopak ochlazovat a funguje jako naše „druhá kůže“.¹⁵ Každý textilní výrobek je určen k jinému účelu či profesi, a proto každý kus potřebuje mít jiné praktické vlastnosti. Hasiči potřebují oblek nehořlavý, potápěči naopak textil nepromokavý, pracovníci v chemických laboratořích potřebují oděv vytvořený z materiálu, který nepropouští chemikálie. Sportovci zase využívají speciálních textilií, které dokážou absorbovat nebo efektivně odvádět pot apod. V těchto případech se jedná o tzv. funkční textilie. Mohli bychom jmenovat donekonečna, jelikož textilií, které byly vyrobeny pro speciální účely je velké množství. Prioritou textilních vláken není pouze užití v oděvním průmyslu. Výborným příkladem je nanovláknó, které bylo vyvinuto v České republice. Jedná se o vlákno, které je tenčí než vlas a má nenahraditelné vlastnosti, díky kterým se využívá například pro filtrace, kosmetický sortiment, ale hlavně ve zdravotnictví. Zde je nedílnou součástí ochranných pomůcek jako jsou roušky a respirátory.¹⁶ Postupem času nabýval textil dalších funkcí. Jednou z nich je estetičnost.¹⁷ Díky obrovským možnostem se v dnešní době při výběru nerozhodujeme pouze z praktických důvodů, ale právě podle našeho vkusu a estetického cítění. Máme na výběr nepřeberné množství textilií, díky kterému si můžeme vybírat například mezi materiály umělými a přírodními, luxusními nebo levnějšími, vzorovanými či jednobarevnými, hrubými a jemnými, textiliemi vyrobenými tradičními technikami, nebo naopak těmi, které jsou zhotoveny zcela novými metodami.

¹⁴ VLČKOVÁ, Lucie, ed. Antonín KYBAL. *Antonín Kybal – cesty designu a textilní tvorby*. Praha: KANT, 2016. s.40

¹⁵ [Srov.] SKARLANTOVÁ, Jana a Marie VECHOVÁ. *Textilní výtvarné techniky*. Plzeň: Fraus, 2005. s.14

¹⁶ [Srov.] *Nanovláknó* – nanoSPACE s.r.o. Lůžkoviny pro alergiky a české nano výrobky [online]. NanoSPACE, 2021 [cit.29.1.2021]. Dostupné z: <https://www.nanospace.cz/slovník-pojmu/nanovlakno/>

¹⁷ [Srov.] SKARLANTOVÁ, Jana a Marie VECHOVÁ. *Textilní výtvarné techniky*. Plzeň: Fraus, 2005. s.19

Je zajímavé, že dnes přikládají estetickým vlastnostem textilu ženy mnohem větší důležitost nežli muži, přitom v historických epochách tomu bylo často jinak.¹⁸ Například v období starověkého Egypta nebo novověkého baroka, muži na svůj vzhled kladli stejný, nebo dokonce větší důraz než ženy. S estetickou funkcí je úzce spjat úkol reprezentační.¹⁹ Díky textilu člověk poukazuje na svůj společenský status. Zásadou reprezentační funkce textilu je také to, že jsme schopni rozpoznat, jaké volnočasové aktivity, společenské či kulturní akce se právě člověk účastní. Také díky tomu můžeme posoudit, zda při výběru svého oděvu pohořel, nebo naopak zazářil. V současnosti mnoho lidí hodnotí právě podle vnějšího vzhledu a především oděvu, který na sobě dotyčný nosí. Existuje velké množství kritiků a odborníků, kteří se touto problematikou přímo zabývají. Textil už od jeho vzniku doprovází také funkce sociální. Oděv byl, a někde ještě stále je, viditelným odkazem příslušnosti člověka k určitému místu, společenské skupině, stylu, etniku,²⁰ náboženství, kmenu nebo třeba národnosti.²¹ Poslední funkce je důležitá především pro jeho výtvarné pojetí. Jedná se o funkci dekorační, kterou nemusí mít pouze výrobek, který je součástí šatníku a do popředí se dostává jedině díky svému nositeli. Během neustálého vývoje lidstva, technologií a materiálů se do podvědomí dostal pojem dekorační textilie, která se stala součástí různých architektonických prostor.²² Nedílnou součástí takové textilie je dekor. Ten může vznikat současně s textilií, nebo až po její výrobě. U dekoru neboli desénu je velice důležitá stylizace. Jde o snahu zobrazit pouze charakteristické znaky a dekor co nejvíce abstrahovat. Není totiž důležité věrné zachycení skutečnosti, pokud to není jejím účelem. Toto zjednodušování motivu je také často dáno způsobem, kterým vzniká, jelikož techniky používané při výrobě textilie neumožňují takové zachycení skutečnosti jako například fotografie.

¹⁸ [Srov.] BOROVIČKA, Jan. *Estetická funkce, norma a hodnota jako sociální fakty* [online]. Praha, Filosofická fakulta Univerzity Karlovy, 2004 [cit. 30.11.2020]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/phil/jaro2009/DVT065/um/Mukarovsky_Esteticka_funkce_norma_a_hodnota_jako_socialni_fakty.pdf

¹⁹ [Srov.] SKARLANTOVÁ, Jana a Marie VECHOVÁ. *Textilní výtvarné techniky*. Plzeň: Fraus, 2005. s.15

²⁰ Etnikum je skupina příslušníků, které spojuje pocit sounáležitosti, víra ve společný původ a dějiny a kulturu. Více informací je možné nalézt zde: *Etnikum* – Wikipedie. [online]. 6.6.2020 [cit. 30.11.2020] Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Etnikum>

²¹ [Srov.] SKARLANTOVÁ, Jana a Marie VECHOVÁ. *Textilní výtvarné techniky*. Plzeň: Fraus, 2005. s.16

²² [Srov.] tamtéž s.19

Dekor může být plošný, nebo pásový. Avšak v jakékoliv podobě má určitý rytmus nebo kompozici,²³ které jsou důležité pro celkové výtvarné působení.²⁴ Dekory můžeme také rozdělit podle použitého motivu na abstraktní, geometrické, rostlinné, živočišné nebo figurální. Dá se říct, že každý obraz vytvořený na textilií je abstraktní, avšak v dnešní době se pomocí strojových technik dají zhotovit motivy zcela reálné, ale při ruční výrobě tomu tak nikdy nebude.²⁵ Geometrický dekor využívá různých tvarů – bodů, linií, kruhů, čtverců, trojúhelníků apod. Rostlinný je složený z prvků, které nám nabízí příroda. Nejběžnějším motivem bývají různé květy a listy.²⁶ Živočišný dekor často zachycuje různé druhy zvířat. Právě zoomorfní motivy jsou jedním z nejstarších motivů vůbec. Pod figurálními dekory si většina z nás představí lidské postavy nebo části těla, avšak pod tímto pojmem se skrývá mnohem víc. Figurální motiv můžeme také chápat jako dekor věcný, který zobrazuje reálné předměty, obrazy, písmo, číslice apod.²⁷

1.2 Historický vývoj uměleckého textilu v obrysech, jeho základní řemeslně-technické a umělecké vyjadřovací prostředky

Textilní techniky mají rozsáhlý a dlouhý vývoj jako textil samotný. Jsou s ním úzce spjaté a bez nich bychom o textilu dnes nemluvili. Základní dělení těchto technik je na ruční a strojové. Ruční textilní techniky můžeme dále rozdělit na ty, které pracují s vlákny, přízí nebo s plošnými textiliemi. Do těch, které pracují s textilními vlákny spadá předení a plstění.

²³ Kompozice je skladba uměleckého díla. Informace byly čerpány z monografické publikace [Srov.] BLAŽÍČEK, Oldřich J. a Jiří KROPÁČEK. *Slovník pojmů z dějin umění: názvosloví a tvarosloví architektury, sochařství, malby a užitého umění*. Ilustroval Zdeněk NETOPII, ilustroval Jaroslav STANĚK. Praha: Odeon, 1991. s.106

²⁴ [Srov.] SKARLANTOVÁ, Jana a Marie VECHOVÁ. *Textilní výtvarné techniky*. Plzeň: Fraus, 2005. s.34

²⁵ [Srov.] tamtéž s.36

²⁶ [Srov.] tamtéž. s.35

²⁷ [Srov.] tamtéž s.36

Mezi textilní řemesla pracující s přízí patří pletení,²⁸ tkaní, háčkování,²⁹ splétání, vyšívání,³⁰ paličkování,³¹ drhání³² a vázání koberců. Šití, stehování,³³ patchwork,³⁴ modrotisk,³⁵ batikování, barvení a malbu na hedvábí můžeme zařadit do ručních technik pracujících s plošnými textiliemi. Mezi tzv. strojové neboli průmyslové techniky patří výroba staplových přízí,³⁶ zušlechťování přízí, výroba délkových textilií, výroba plošných textilií, zušlechťování textilií a výroba konfekce.³⁷ Pro tuto práci jsme vybrali malé množství těch, které s ní úzce souvisí a popisujeme je v dalších částech.

²⁸ Ruční pletení je metoda zhotovení plošné textilie z přiváděné niti, ze které se tvoří a vzájemně spojují očka za pomoci jednoduchých nástrojů. Jako pracovní pomůcky se nejčastěji používají pletací jehlice. Ojedinele se ruční pletení provádí na rámu nebo na formě, nebo bez jakýchkoli nástrojů jen na prstech rukou. Více informací je možné nalézt zde: *Ruční pletení* – Wikipedie. [online]. 10.11.2020 [cit. 28.11.2020] Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Ru%C4%8Dn%C3%AD_pleten%C3%AD

²⁹ Háčkování patří k technikám, které pracují s nekonečnou nití. Při technice se pracuje na rozdíl od pletení s háčky, nikoli s jehlicemi. Základními prvky háčkování jsou očka, řetízky a sloupky. Informace byly čerpány z monografické publikace: [Srov.] ČECHOVÁ, Alena L. a Anna HALÍKOVÁ. *Krajky, vyšívky, stuhy, prýmky*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2004. Dějiny odívání. s.166

³⁰ Vyšívání spočívá v promyšleném řazení jednotlivých stehů v konkrétní obrazce. Základním prvkem jsou vyšívací stehy, kterých je velké množství. Informace byly čerpány z monografické publikace: [Srov.] ČECHOVÁ, Alena L. a Anna HALÍKOVÁ. *Krajky, vyšívky, stuhy, prýmky*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2004. Dějiny odívání. s.179

³¹ Paličkování využívá nití navinutých na dřevěných, nebo kovových paličkách. Tyto nitě se kříží různými směry a vzniká tak velké množství motivů. Pracuje se na tvrdé podložce (polštáři). Paličkování se využívá převážně při výrobě tradičních krajek. Informace byly čerpány z monografické publikace: [Srov.] ČECHOVÁ, Alena L. a Anna HALÍKOVÁ. *Krajky, vyšívky, stuhy, prýmky*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2004. Dějiny odívání. s.168

³² Drhání je technika vázání uzlů neboli macramé. Tato technika vznikla v Arábii a odtud se rozšířila po celém světě. Původně se používala k ozdobnému zapravení okrajů šátků a závojų, později se macramé začalo užívat jako samostatný dekorační prvek interiérů. Informace byly čerpány z monografické publikace [Srov.] SKARLANTOVÁ, Jana a Marie VECHOVÁ. *Textilní výtvarné techniky*. Plzeň: Fraus, 2005. s.126

³³ Steh je protažení nebo provázání nitě mezi dvěma vpichy jehly. Informace byly čerpány z monografické publikace [Srov.] SKARLANTOVÁ, Jana a Marie VECHOVÁ. *Textilní výtvarné techniky*. Plzeň: Fraus, 2005. s.200

³⁴ Patchwork vznikl jako sešívání zbytků látek z nouze, až později se začal uplatňovat jako samostatný a zajímavý dekor. Tato technika se může používat jak při vytváření oděvu, tak dekorační textilie. Informace byly čerpány z monografické publikace [Srov.] SKARLANTOVÁ, Jana a Marie VECHOVÁ. *Textilní výtvarné techniky*. Plzeň: Fraus, 2005. s.118

³⁵ Modrotisk je tzv. Rezerváční tisk. Na bílou tkaninu se pomocí dřevěné formy namočené v rezervě natiskne vzor. Poté se tkanina namočí do barvicí lázně z indiga, vápna, zelené skalice a vody. Vzor, který byl natištěn pomocí rezervy zůstane bílý a zbytek látky je tmavomodrý. V českých zemích se tato technika objevuje od 18. století a stala se součástí lidového umění. Informace byly čerpány z monografické publikace: [Srov.] SKARLANTOVÁ, Jana a Marie VECHOVÁ. *Textilní výtvarné techniky*. Plzeň: Fraus, 2005. s.198

³⁶ Staplová příze je délková sprádaná textilie

³⁷ [Srov.] *Rozdělení textilních řemesel podle různých technik*. Spektrum zdraví: přírodní léčba, lunární kalendář [online]. 2008 [cit. 18.10.2020]. Dostupné z: <https://www.spektrumzdravi.cz/remesla-remesla-rozdeleni-textilnich-remesel-podle-ruznych-technik>

Barvení a batikování látek jsou prvními technikami, o kterých se stručně zmiňujeme, jelikož je používáme během vytváření projektové části. Původně se látky nebarvily, užívaly se ve své přirozené podobě. Později díky různým experimentům a náhodám lidé zjistili, že se látky dají barvit. Poté se začaly používat osvědčené recepty, kde bylo určeno, jaká přírodnina měla být použita, v jakém množství a s jakým mořidlem. Tyto recepty se však většinou předávaly ústně, proto dnes není možné je přesně rekonstruovat.³⁸ V historii se užívala různá barviva přírodního původu, zejména rostlinného, ale i živočišného a minerálního. Přírodní barviva představovala od pravěku až do poloviny 19. století jediný možný způsob barvení.³⁹ Chemická barviva se začala používat až později, díky tomu se zrychlil proces barvení a tím se mohl stát součástí průmyslové výroby (viz.obr.2). Přírodní barviva se dnes používají spíše v domácím prostředí, nebo za účelem dosažení historické přesnosti či umělecké podoby. Některá jsou snadno dostupná, jiná se naopak shání velice těžko a jejich cena je velmi vysoká. Příroda nám však nabízí nekonečnou paletu barev, se kterou lze pracovat. V obrazové příloze je možné vidět ukázkou látek barvených za pomoci přírodních barviv (viz.obr.3). S barvením látek je úzce spjato batikování. Jedná se o jeden z nejstarších způsobů dekorování textilu. Jde o ruční vytváření vzorů na textili. Místa na tkanině se zakryla vyvazováním, pevným přikládáním dřevěných destiček z obou stran tkaniny, zakrytím pomocí voskové rezervy či nanášením (škrobové, popelové nebo hliněné) pasty.⁴⁰ Název vznikl podle malajského kmene Bataků, kteří si takto textil zdobili.⁴¹ Nejznámějším způsobem batikování látek je Shibori (viz.obr.4), neboli technika vyvazování, která vznikla v Japonsku a již krátce po svém vzniku se těšila velké oblibě.

³⁸ [Srov.] HEROLDOVÁ, Helena. *Čína – země hedvábí: od starověku po současnost*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010. Dějiny odívání. s.23

³⁹ [Srov.] SKARLANTOVÁ, Jana a Marie VECHOVÁ. *Textilní výtvarné techniky*. Plzeň: Fraus, 2005. s.206

⁴⁰ [Srov.] HEROLDOVÁ, Helena. *Čína – země hedvábí: od starověku po současnost*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010. Dějiny odívání. s.24

⁴¹ [Srov.] SKARLANTOVÁ, Jana a Marie VECHOVÁ. *Textilní výtvarné techniky*. Plzeň: Fraus, 2005. s.38

Další zvolenou technikou je plstění nebo také filcování, které souvisí s Art protisem, kterým se v této práci zabýváme. Tyto techniky spojuje materiál, který se při tvorbě používá, a tím je ovčí rouno.⁴² Při tradičním plstění dochází k vpichování rouna a vytváření určitého tvaru, kterého chceme ve výsledku dosáhnout. Zároveň s tím dochází k fixaci. Tímto způsobem se vytváří především drobné figurální a zvířecí postavy, rostlinné motivy, ale především šperky jako například knoflíky a korále používané pro výrobu náušnic nebo náhrdelníků. Tato technika je velice náročná a je zde důležitá preciznost provedení. K její výrobě je potřeba tři důležitých věcí: měkké podložky, na které budeme výrobek zhotovovat, plstící jehly a vlněného rouna (viz.obr.6). Dále můžeme praktikovat tzv. Nunofilcování, které nám poskytuje více možností. Tato technika pochází z Japonska a je více blízká Art protisu. Principem je vrstvení vlněného rouna. To může být kladeno bez podkladové vrstvy, nebo na látku, či rovnou na hotový výrobek. Rouno by se při této technice mělo klást vždy křížem, aby došlo k následnému zplstění. To se provádí za pomoci zvlhčení materiálu a následného tření teplou mýdlovou vodou pomocí dlaní. Předpokladem k vlhkému nebo také mokrému filcování jsou především tři složky – vlna, vlhko a tření.⁴³ Díky této technice mohou na podkladu vznikat krásné obrazce bez použití Art protisového stroje.

Textilní aplikace a textilní koláž jsou dalšími z technik, kterými se zabýváme v této bakalářské práci. Za pomoci obou těchto technik vzniká většina textilních obrazů. Když na podklad klademe vlněné rouno, můžeme mluvit o textilní aplikaci. Poté, kdy k vlněnému rounu přidáme i jiné materiály, hovoříme již o koláži. Název aplikace pochází z latinského slova *applicare* neboli přiložit, připojit, přidat. Celkově můžeme rozdělit 8 druhů textilních aplikací. Mezi nejvíce používané patří aplikace povrchová. Dalšími druhy mohou být například plastické, vystřihované, lemované, gobelínové apod. Jedná se o jednu z nejjednodušších ručních technik. Při výrobě se fantazii meze nekladou a neomezují nás skoro žádné překážky spojené se zvolenou technikou výroby, na rozdíl od tkaní, kdy jsme vázání na určitý technologický postup.⁴⁴ Způsobů připevňování aplikací k podkladové textilií je také velké množství.

⁴² Rouno může být plošná, nebo délková textilie. V podobě plošné se používá převážně na netkané textilie a filtry. Rouno v délkové podobě je vytvořené z čištěné a česané ovčí vlny. Používá se převážně k plstění, ale také k výrobě Art protisu. Více informací je možné nalézt na: *Rouno* – Wikipedie [online]. 19.11.2020 [cit. 28.11.2020] Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Rouno>

⁴³ GRIMMICOVÁ, Alena Isabella. *Originální textilní techniky*. Brno: CPress, 2017. s.68

⁴⁴ [Srov.] tamtéž s.103

Můžeme je připojit pomocí strojového, nebo ručního šití, lepením, knoflíky nebo spínacími špendlíky, zipy nebo druky a mnoha jinými způsoby. Textilní koláž je podobnou záležitostí jako textilní aplikace. Je u ní důležité, aby kombinace různých materiálů a technik nevypadala příliš kýčovitě a působila jako celek. Koláž využívá odlišných vlastností, barevnosti a struktury různých materiálů. Můžeme pracovat se zbytky textilií, s nitěmi, provazy, krajkami, pajetkami, knoflíky apod. Na podkladovou textilií klademe různé materiály, tak aby vytvářely ideální kompozici. Koláž můžeme vytvářet se dvěma záměry. Za první koláž jako definitivní výtvarné dílo, které je po zhotovení bráno jako hotové a není vytvářeno kvůli dalšímu účelu. Druhým způsobem je vytvořit koláž, která následně slouží jako matrice k tisku.⁴⁵

1.3 Historický vývoj uměleckého textilu v obrysech – šití, tkaní, tapiserie, gobelíny

Šití je jedna z nejstarších lidských technik, která se používala ke spojování materiálů pomocí stehů. Člověk si začal sešívát kusy různých kožešin, kůží, listů a později látek především z nutnosti ochrany před chladem a úrazy, ale také z potřeby upevnění různých zbraní nutných k lovu. Velký rozmach přišel s objevením techniky předení a tkaní, zhruba ve 4. tisíciletí př.n.l.,⁴⁶ kdy se textilní vlákno začalo zpracovávat do podoby plošné textilie. Žádné z vláken živočišného či rostlinného původu není dostatečně dlouhé na to, aby se přímo z něj mohla utkat textilie. Nejprve se musí vytvořit nitě pomocí spřádání.⁴⁷ Ruční tkaní⁴⁸ je společně s pletením nejstarším způsobem výroby textilií a celá tisíciletí se tyto techniky zakládají na stejném principu.⁴⁹

⁴⁵ [Srov.] SKARLANTOVÁ, Jana a Marie VECHOVÁ. *Textilní výtvarné techniky*. Plzeň: Fraus, 2005. s.116

⁴⁶ [Srov.] *Šití* – Wikipedie. [online]. 8.11.2019 [cit. 30.11.2020] Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%A0it%C3%AD>

⁴⁷ [Srov.] SKARLANTOVÁ, Jana a Marie VECHOVÁ. *Textilní výtvarné techniky*. Plzeň: Fraus, 2005. s.144

⁴⁸ Nejstarší nálezy tkaných látek jsou nejpravděpodobněji ze 7. tisíciletí př. n. l. Tyto první tkaniny byly utkány ze lnu a pocházejí ze sídliště Çatal Hüyük v dnešním Turecku. Více informací je možné nalézt zde: *Tkaní* – Wikipedie [online]. 21.6.2020 [cit. 30.11.2020] Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Tkan%C3%AD>

⁴⁹ [Srov.] WOLFOVÁ, Eva a Zuzana ARSENJEVOVÁ. *Tkaní*. Brno: CP Books, 2005. Tradiční řemesla (CP Books). s.7

Technologický postup výroby tzv. tkanin spočívá v opakovaném provazování dvou soustav nití. Podélná soustava se nazývá osnova. Příčná soustava je útek, který pokaždé prochází celou šířkou tkaniny.⁵⁰ Způsob zpracování, typ vazby⁵¹ a výběr nití předurčuje charakter hotového výrobku.⁵²

Původně existovaly tzv. předtkalcovské techniky.⁵³ Tyto techniky nesloužily k výrobě plošné textilie, ale ke tkaní různých pásů a tkanic.⁵⁴ Můžeme sem zařadit tkaní na hřebenovém stávk⁵⁵ neboli tkaní na destičce. Dále tzv. tkaní na karetkách⁵⁶ či tkaní na formě⁵⁷ (viz.obr.10-12). Později se z těchto „předchůdců“ vyvinula technika tkaní na horizontálním rámu, která se v mnohém přibližuje tkaní na stavu.⁵⁸ Na obrázku č.13 je zřejmé, že tento způsob byl znám již ve starověku. Tkalcovský stav, jak ho známe dnes, byl však vynalezen až počátkem 14.stol.⁵⁹ V tomto období se můžeme začít bavit o pojmu tapiserie.⁶⁰ Tapisérií se původně nazýval tkaný nástěnný koberec, který prvotně sloužil k izolaci stěn, později jako dekorace místností.⁶¹ Mezi hlavní producenty ručně vázaných tapisérií patřily oblasti středoasijské, čínské, perské, indické, kavkazské a maloasijské. Tyto oblasti pak ovlivňovaly výrobu v dalších místech.⁶²

⁵⁰ [Srov.] *Tkaní* – Wikipedie. [online]. 21.6.2020 [cit. 30.11.2020] Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Tkan%C3%AD>

⁵¹ Vazby mohou být plátnové, keprové, rypsové nebo atlasové

⁵² [Srov.] SKARLANTOVÁ, Jana a Marie VECHOVÁ. *Textilní výtvarné techniky*. Plzeň: Fraus, 2005. s.146

⁵³ S těmito technikami se dnes setkáváme například u lidových krojů. Informace byly čerpány z monografické publikace: [Srov.] SKARLANTOVÁ, Jana a Marie VECHOVÁ. *Textilní výtvarné techniky*. Plzeň: Fraus, 2005. s.156

⁵⁴ [Srov.] SKARLANTOVÁ, Jana a Marie VECHOVÁ. *Textilní výtvarné techniky*. Plzeň: Fraus, 2005. s.156

⁵⁵ Tkaní na destičce se nejvíce podobá tkaní na tkalcovském stavu. Pracuje se se dvěma dřevěnými destičkami, mezi kterými je napnutá osnova. Dodnes se tato technika používá na Slovensku. Informace byly čerpány z monografické publikace: [Srov.] SKARLANTOVÁ, Jana a Marie VECHOVÁ. *Textilní výtvarné techniky*. Plzeň: Fraus, 2005. s.156

⁵⁶ Tkaní na karetkách bylo mnohem složitější a vyžadovalo praxi. S karetkami pracovali výhradně muži. Informace byly čerpány z monografické publikace: [Srov.] SKARLANTOVÁ, Jana a Marie VECHOVÁ. *Textilní výtvarné techniky*. Plzeň: Fraus, 2005. s.158

⁵⁷ Tkaní na formě je typické tím, že zde chybí prošlup. Je tedy diskutabilní, zda se jedná stále o techniku tkaní, nebo spíše pletení. Informace byly čerpány z monografické publikace: [Srov.] SKARLANTOVÁ, Jana a Marie VECHOVÁ. *Textilní výtvarné techniky*. Plzeň: Fraus, 2005. s.158

⁵⁸ [Srov.] WOLFOVÁ, Eva a Zuzana ARSENJEVOVÁ. *Tkaní*. Brno: CP Books, 2005. Tradiční řemesla (CP Books). s.5

⁵⁹ [Srov.] PŘÍHODOVÁ, Eva, Václav TALAŠ a Miroslava ŠTÝBROVÁ. *Textil, oděvnictví, obuvnictví*. Praha: Scientia, pedagogické nakladatelství, 2004. Stručné dějiny oborů. s.9

⁶⁰ [Srov.] *Dům Gobelínů, kulturních tradic a řemesel - 1. etapa – vznik tapisérií*. Jindřichův Hradec: Dům gobelínů, kulturních tradic a řemesel, o. p. s [online]. 2012 [cit. 29.11.2020]. Dostupné z: <http://www.dumgobelinu.cz/o-nas/historie-vzniku-tapiserii/37-vznik-tapiserii.html>

⁶¹ [Srov.] MICKOVÁ, Martina – *Art protis historie a současnost* [online]. Brno, 2016 [cit. 29.11.2020]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/b0j1n/Bakalarska_prace_Martina_Mickova.pdf. Bakalářská práce byla obhájena na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity, vedoucí práce PhDr. Dagmar Koudelková.

⁶² WOLFOVÁ, Eva a Zuzana ARSENJEVOVÁ. *Tkaní*. Brno: CP Books, 2005. Tradiční řemesla (CP Books). s.10

Pojem tapiserie později získal nový význam.⁶³ Nyní si pod tímto slovem můžeme představit jakýkoliv nástěnný koberec, jehož styl vyšívaní, prošívání nebo aplikace připomíná tkané tapiserie.⁶⁴

Výňatek z Kybalova proslovu připraveného pro mezinárodní kolokvium⁶⁵ (Praha 1968) hovoří o tapiserii jako: „*Tapiseriemi rozumíme všechny neraportované nástěnné monumentální textilie, ručně vyrobené unikáty. Tedy nejen klasické gobelíny, ale i textilní aplikace, textilní intarzie, krajkové stěny, tištěné nebo malované tapiserie, ručně vázané tapiserie, vyšívané, art protisy, tapiserie, jejichž výrazovým prostředkem jsou textilní vazby, dále nejrozmanitější kombinace uvedených i jiných textilních technologií...*“.⁶⁶

Ručně tkaná nebo vázaná tapiserie může být také nazývána již zmiňovaným gobelínem. Tento výraz se uchytil až v průběhu 17. století.⁶⁷ Pochází z francouzského slova *gobelin*, které vzniklo podle nejznámější francouzské manufaktury rodiny Gobelinů.⁶⁸ Tato Královská manufaktura na výrobu nábytku a textilií byla založena roku 1622 za vlády Ludvíka XIV. Měla k dispozici až 400 barev, díky kterým bylo možné vystihnout i ty nejjemnější odstíny.⁶⁹

Antonín Kybal v článku pro 5. mezinárodní bienále tapisérií uvádí: „*Tapiserie je architektonický prvek a nelze ji brát a instalovat jako obraz. Hlavním rysem tapiserie je její textilnost, která se projevuje při jejím volném zavěšení do prostoru zřetelným zřasením, což ji identifikuje a odlišuje právě od obrazu. Pokud tuto textilnost popřeme, ochudíme tapiserii o její půvab a její výrazu schopnost.*“⁷⁰

⁶³ [Srov.] *Tapiserie* – Wikipedie [online]. 6.7.2020 [cit. 29.11.2020] Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Tapiserie>

⁶⁴ [Srov.] MICKOVÁ, Martina – *Art protis historie a současnost* [online]. Brno, 2016 [cit. 29.11.2020]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/b0j1n/Bakalarska_prace_Martina_Mickova.pdf. Bakalářská práce byla obhájena na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity, vedoucí práce PhDr. Dagmar Koudelková.

⁶⁵ Kolokvium je shromáždění odborníků řešící určitý problém nebo otázky. Probíhá zde rozhovor mezi členy. Více informací je možné nalézt na: *Kolokvium* – Wikipedie [online]. 3.4.2020 [cit. 10.02.2021]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Kolokvium>

⁶⁶ [Srov.] HALOUZKOVÁ, Vladimíra – *Osobnost a dílo textilního výtvarníka Antonína Kybala* [online]. Brno, 2008 [cit. 29.11.2020] Dostupné z: https://is.muni.cz/th/v6puz/Diplomova_prace.pdf. Bakalářská práce byla obhájena na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně, vedoucí práce doc. PhDr. Alena Křížová, Ph.D. s.29

⁶⁷ Z této doby můžeme na našem území vidět bohaté sbírky tkaných nástěnných koberců například na zámcích Hluboká nad Vltavou, Český Krumlov, Náchod a Náměšť nad Oslavou.

⁶⁸ [Srov.] *Dům Gobelinů, kulturních tradic a řemesel - 1. etapa – vznik tapisérií*. Jindřichův Hradec: Dům gobelinů, kulturních tradic a řemesel, o. p. s [online]. 2012 [cit. 29.11.2020]. Dostupné z: <http://www.dumgobelinu.cz/o-nas/historie-vzniku-tapiserii/37-vznik-tapiserii.html>

⁶⁹ [Srov.] SKARLANTOVÁ, Jana a Marie VECHOVÁ. *Textilní výtvarné techniky*. Plzeň: Fraus, 2005. s.167

⁷⁰ MICKOVÁ, Martina – *Art protis historie a současnost* [online]. Brno, 2016 [cit. 29.11.2020]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/b0j1n/Bakalarska_prace_Martina_Mickova.pdf. Bakalářská práce byla obhájena na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity, vedoucí práce PhDr. Dagmar Koudelková.

K největšímu rozmachu textilní výroby došlo během průmyslové revoluce mezi 18. a 19. stoletím. Předtím se jednalo spíše o zdokonalování nástrojů nežli o vynalézání nových.⁷¹ Díky vynálezům spřádacích, tkalcovských a šlapacích šicích strojů se nabízely nové možnosti.⁷² Avšak ani díky těmto pokrokům nenašla tapiserie svůj typický výraz a byla povětšinou kopií konkrétního malířského díla. Umělci začali opět respektovat tkanou tapisérii až ve dvacátých letech 20. století, díky tomu se tak mohla stát svébytným výrazovým prostředkem.⁷³ V současné době se vlna spřádá a tká převážně průmyslově, ruční tradiční techniky se používají pouze za výtvarným účelem.⁷⁴ Moderní tapiserie nejsou omezeny ani tématy, ani způsoby zhotovení. Výtvarníci využívají kromě klasických technik i zcela nové technologické postupy.⁷⁵

Přestože manufakturní a později tovární výroba užitkových tkanin v našich zemích nezaostávala za úrovní evropskou, tvorba gobelínů u nás nemá dlouhou tradici.⁷⁶ Na našem území sahá historie dílen tapiserie ke konci 19. století a k počátku století dvacátého. Roku 1898 založil Rudolf Schlattauer⁷⁷ první gobelínovou dílnu v Zašově. Inspirací k zavedení výroby se mu staly gobelínové závěsy ve skandinávských domácnostech, které obdivoval při svých cestách. Výroba byla později přesunuta do Valašského Meziříčí, kde brzy získala zasloužený věhlas.⁷⁸ O 12 let později a skoro 300 km dále zakládá výtvarnice Marie Hoppe Teinitzerová dílnu v Jindřichově Hradci. Marie Hoppe Teinitzerová byla významnou textilní výtvarnicí a jednou z prvních žen, která vystudovala Uměleckoprůmyslovou školu v Praze. Za svůj život podnikla několik studijních cest po celém světě a za jejího působení v domě gobelínů bylo realizováno více než třicet velkoformátových tapisérií. Pod jejím vedením dosáhla dílna špičkové evropské úrovně.⁷⁹ Důkazem je nejvyšší ocenění Gran Prix z Mezinárodní výstavy

⁷¹ [Srov.] PŘÍHODOVÁ, Eva, Václav TALAŠ a Miroslava ŠTÝBROVÁ. *Textil, oděvnictví, obuvnictví*. Praha: Scientia, pedagogické nakladatelství, 2004. Stručné dějiny oborů. s.11

⁷² [Srov.] *Průmyslová revoluce* – Wikipedie. [online]. 26.11.2020 [cit. 29.11.2020]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Pr%C5%AFmyslov%C3%A1_revoluce?fbclid=IwAR2LSL4mj39qjaOHyEq_hfFq3F-6UY2kRvZilsUJJUal-FtDHod85ZtH4-M

⁷³ [Srov.] SKARLANTOVÁ, Jana a Marie VECHOVÁ. *Textilní výtvarné techniky*. Plzeň: Fraus, 2005. s.167

⁷⁴ [Srov.] tamtéž s.146

⁷⁵ [Srov.] tamtéž s.167

⁷⁶ [Srov.] tamtéž s.168

⁷⁷ Rudolf Schlattauer byl český malíř, který se s tkaním gobelínů setkal při cestách po Skandinávii. Založil nejen první gobelínovou dílnu, ale také první gobelínovou školu u nás. Více informací je možné nalézt na: *Rudolf Schlattauer* – Wikipedie. [online]. 11.10.2020 [cit. 28.11.2020] Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Rudolf_Schlattauer

⁷⁸ [Srov.] SKARLANTOVÁ, Jana a Marie VECHOVÁ. *Textilní výtvarné techniky*. Plzeň: Fraus, 2005. s.168

⁷⁹ [Srov.] DOBEŠOVÁ, Hana. *Umění řemesla: život a dílo, Marie Hoppe Teinitzerová 1879-1960* – Katalog výstavy Jindřichův Hradec: Muzeum Jindřichohradecka, 2004

dekorativního umění a průmyslu v Paříži, která se uskutečnila roku 1925.⁸⁰ Vytvořila také několik tapisérií podle návrhů Maxe Švabinského⁸¹ nebo Františka Kyselého.⁸² Právě díky Kyselovým kartonům⁸⁴ a dokonalému vypracování M. H. Teinitzerové se dostala česká tapiserie do popředí evropského vývoje. Jednalo se totiž o ohromný cyklus s názvem *Řemesla*. Tvořilo ho 26 tapisérií z nichž osm bylo monumentálních věnovaných jednotlivým uměleckořemeslným oborům (viz.obr.19 a 20).⁸⁵ V roce 1952 byla tato žena právem oceněna státní cenou II. stupně za zásluhy o rozvoj českého textilního umění.⁸⁶ V roce 1958 byla kolekce jejích gobelínů vystavena a oceněna na Světové výstavě v Bruselu, dále se r. 1962 zúčastnila I. Bienále tapisérie v Lausanne. Její úspěšná celosvětová prezentace přinesla nové impulsy do vývoje moderní tapiserie.⁸⁷ Tkalcovské dílny ve Valašském Meziříčí a Jindřichově Hradci existují dodnes a zabývají se převážně restaurováním historických textilií a tvorbou gobelínů podle návrhů současných umělců.⁸⁸ Dům gobelínu, kulturních tradic a řemesel, o.p.s., který se nachází v Jindřichově Hradci, je zároveň interaktivním muzeem, kde mohou návštěvníci vidět historické sbírky, umělecko-řemeslnou výrobu zkušených tkadlen a restaurátorek, sami si mohou prověřit svou zručnost na tkalcovském stavu, zhlédnout krátkometrážní film o historii tkaní nebo se zúčastnit jedné z akcí či workshopů,⁸⁹ které muzeum pořádá.

Pokud bychom si tedy mohli shrnout, co jsme se dozvěděli o postoji k tapisérii v celé historii a současnosti, jednalo by se o čtyři rozdílné přístupy.

⁸⁰ [Srov.] SKARLANTOVÁ, Jana a Marie VECHOVÁ. *Textilní výtvarné techniky*. Plzeň: Fraus, 2005. s.168

⁸¹ Max Švabinský byl český malíř, kreslíř a grafik žijící v letech 1873 až 1962. Studoval na pražské Akademii výtvarných umění. Už během studií byl rozpoznán jeho nadprůměrný talent, preciznost a kvalita práce. Díky tomu získal za svůj život velké množství státních i soukromých zakázek a stal se národním umělcem. Více informací je možné nalézt na: *Max Švabinský – ARTMUSEUM.CZ* [online]. 18.03.2009[cit. 10.02.2021]. Dostupné z: http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=377

⁸² František Kysela byl český umělec. Žil v letech 1881–1941. Studoval na Akademii výtvarných umění a na Uměleckoprůmyslové škole v Praze, kde se později stal profesorem a rektorem. Vynikal v mnoha oborech od návrhů pro malby interiérů, sklářství, textilnictví, tak scénografii. Za svůj život vytvořil mnoho významných děl. Informace byly čerpány z monografické publikace: POCHE, Emanuel. *Encyklopedie českého výtvarného umění*. Praha: Academia, 1975. s.259-260

⁸³ [Srov.] POCHE, Emanuel. *Encyklopedie českého výtvarného umění*. Praha: Academia, 1975. s.522

⁸⁴ Karton je návrh na monumentální plošnou práci. Například gobelín, nástěnnou malbu nebo mozaiku. Je provedený na papíru ve skutečné velikosti. Informace byly čerpány z monografické publikace: [Srov.] SKARLANTOVÁ, Jana a Marie VECHOVÁ. *Textilní výtvarné techniky*. Plzeň: Fraus, 2005. s.197

⁸⁵ [Srov.] SKARLANTOVÁ, Jana a Marie VECHOVÁ. *Textilní výtvarné techniky*. Plzeň: Fraus, 2005. s.168

⁸⁶ [Srov.] DOBEŠOVÁ, Hana. *Umění řemesla: život a dílo, Marie Hoppe Teinitzerová 1879-1960 – Katalog výstavy Jindřichův Hradec: Muzeum Jindřichohradecka, 2004*

⁸⁷ [Srov.] SKARLANTOVÁ, Jana a Marie VECHOVÁ. *Textilní výtvarné techniky*. Plzeň: Fraus, 2005. s.168

⁸⁸ [Srov.] *Tapiserie – Wikipedie* [online]. 6.7.2020 [cit. 30.11.2020] Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Tapiserie>

⁸⁹ Workshop je tvůrčí pracovní setkání, kurz či seminář

Nejstarší tkané tapisérie byly čistě reprodukcemi obrazů. Tkadlec se snažil o co nejdělnější zachycení předlohy, a to určovalo jeho mistrovství. Tento způsob převažoval až do konce 18. století, a objevuje se i v dnešní době. Novější přístup je takový, kdy tkadlec, většinou s pomocí jiných osob, vypracovává tapisérii podle návrhu výtvarníka. Tím je umožněno zhotovovat nádherná a často rozměrná díla, které by umělec sám nebyl schopen realizovat. V dílnách po celém světě, ale i ve Valašském Meziříčí a Jindřichově Hradci tak vznikaly reprezentační tapisérie podle návrhů národních umělců. V současné době z velké části převažuje třetí princip, kdy mnoho výtvarníků dává přednost vlastní realizaci návrhu. Aktivní práce u tkalcovského stavu dává umělci nové impulzy a obohacuje dílo o nové kvality, jelikož on sám může bezprostředně ovlivňovat průběh tvorby.⁹⁰ Čtvrtým způsobem je restaurování historických ručně tkaných tapisérií. Tento přístup je velice obtížný, jelikož velké množství gobelínů bylo v minulosti značně poškozeno, a to nejen přirozeným stárnutím materiálu, ale také nešetrným zacházením. Bizarními případy poškození jsou například gobelíny, které byly rozstříhány a použity jako tapety, případně do nich byly vyříznuty otvory pro okna či dveře apod. V jindřichohradecké dílně se tapisérie restaurují od 60. let 20. století a pod rukama zkušených restaurátorek prošlo několik desítek významných a historicky cenných děl. Objednateli těchto prací byly povětšinou české památkové státní instituce. Velké množství tapisérií bylo restaurováno pro zámek Hluboká nad Vltavou. Jedním z významných děl byla například velkoplošná tapisérie s názvem „Předávání odznaku“, která byla vytvořena podle návrhu Petera Paula Rubense⁹¹ (viz.obr.22). Dále se jednalo o zakázky pro zastupitelské úřady různých států, jako např. Velvyslanectví USA v Praze a Vídni, a také pro soukromé sběratele nejen z České republiky, ale i ze zahraničí.⁹²

O zavedení restaurování gobelínů se v jindřichohradecké dílně zasloužil Josef Müller. Tento muž byl další významnou osobností, která měla vliv nejenom na vývoj tapisérie, ale textilnictví obecně. Vystudoval na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze pod vedením Antonína Kybala. Právě on v něm rozpoznal talentovaného umělce a spolupracoval s ním na několika tapisériích.

⁹⁰ [Srov.] SKARLANTOVÁ, Jana a Marie VECHOVÁ. *Textilní výtvarné techniky*. Plzeň: Fraus, 2005. s.178

⁹¹ Peter Paul Rubens byl jeden z nejvýznamnějších malířů v celé historii. Žil mezi lety 1577–1640 v katolické části Nizozemí. Vytvořil mnoho zakázek pro francouzský královský dvůr. Informace byly čerpány z přednášek *Vybrané kapitoly z dějiny umění* pod vedením paní Mgr. Zuzany Duchkové. Ph.D.

⁹² [Srov.] *Dům Gobelínů, kulturních tradic a řemesel – Dílna* [online]. Jindřichův Hradec: Dům Gobelínů, kulturních tradic a řemesel, o. p. s., 2012 [cit. 29.01.2021]. Dostupné z: <http://www.dumgobelinu.cz/dilna.html>

Müller absolvoval několik studijních zahraničních pobytů, kde své nadání ještě více rozvinul. Na Kybalovo doporučení se dostal právě do jindřichohradeckých dílen. Krátce po nastoupení do své funkce přišel s několika změnami, díky kterým se tyto dílny dostaly mezi ty nejlepší vůbec. První změnou bylo vlastní barvení materiálu a zavedení používání ručně předené vlny pro lepší výtvarný výraz zhotovených textilií. Ke klasickému tkaní pak přispěl tzv. melírováním, díky čemuž bylo možné dosáhnout jedinečně jemných barevných ploch. Za působení Josefa Müllera vznikaly v dílnách jak tapisérie dle jeho vlastních návrhů, tak podle kartonů našich i zahraničních umělců (např. C. Boudy,⁹³ E. Nemes,⁹⁴ J. Trnky⁹⁵ a dalších). Jeho díla byla prezentována v mnoha historických památkách, muzeích a významných institucích.⁹⁶ Největší zakázkou, kterou získal, bylo vytvoření tapisérií pro interiéry Kongresového centra v Praze (dříve Palác kultury). Všechny vznikaly v jindřichohradeckých dílnách pod jeho vedením (viz.obr.23). Dalším monumentálním dílem je tapisérie s názvem „JAWA“, která byla utkaná v r. 1960 pro Kulturní dům Závodů 9. května v Týnci nad Sázavou. Dosahuje rozměrů 2 x 10 metrů a je rozdělena do 5 obrazových částí, kdy každá kompozice charakterizuje jeden kontinent (viz.obr.24). Dnes je umístěna v Muzeu motocyklů JAWA na Konopišti.⁹⁷ Při zavedení restaurování gobelínů se snažil prosadit ideu tzv. celoplošné skeletáže,⁹⁸ kterou ale za svého života nestihl v dílnách zavést. Avšak jeho snaha nebyla opomenuta a dílny se v 90. letech angažovaly v pětiletém projektu zaměřeném na rozvoj restaurátorských a konzervačních metod, které by mohly

⁹³ Cyril Bouda byl malíř, kreslíř, grafik a ilustrátor. Žil v letech 1901 až 1984. Vystudoval pražskou Akademii umění a vyučoval na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy. Informace byly čerpány z monografické publikace: POCHÉ, Emanuel. *Encyklopedie českého výtvarného umění*. Praha: Academia, 1975. s.67-68

⁹⁴ Endre Nemes žil mezi lety 1909-1985. Pocházel ze židovské maďarské rodiny. V roce 1928 až 1935 žil v Praze. Živil se zde jako karikaturista a kritik, zároveň s tím studoval Akademii výtvarných umění. Více informací je možné nalézt na: *Endre Nemes* – Wikipedie [online]. 7.6.2020 [cit. 10.02.2021]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Endre_Nemes

⁹⁵ Jiří Trnka žil mezi lety 1912 a 1969. Byl českým ilustrátorem, malířem, sochařem, scénáristou a režisérem animovaných filmů. Vystudoval Uměleckoprůmyslovou školu v Praze. V roce 1945 spolu s mladými výtvarníky založil nejznámější české studio kresleného filmu Bratři v triku. Podílel se také na přípravě významné výstavy EXPO 58. Více informací je možné nalézt na: *Jiří Trnka – životopis, OSOBNOSTI.cz* [online]. Osobnosti.cz - celebrity, filmy, fankluby.1996 [cit. 10.02.2021]. Dostupné z: <https://zivotopis.osobnosti.cz/jiri-trnka-i.php>

⁹⁶ [Srov.] *Dům Gobelínů, kulturních tradic a řemesel – Josef Müller* [online]. Jindřichův Hradec: Dům Gobelínů, kulturních tradic a řemesel o. p. s., 2012 [cit. 30.01.2021]. Dostupné z: <http://www.dumgobelinu.cz/vyznamne-osobnosti/josef-muller.html>

⁹⁷ [Srov.] MÜLLER, Josef a Jaromír PROCHÁZKA. *Josef Müller*. České Budějovice: pro Dům gobelínů v Jindřichově Hradci vydala Galerie Procházka, 2017. Malé monografie (Galerie Procházka) s.145

⁹⁸ Celoplošná skeletáž je způsob restaurování materiálu, kdy se pro jeho zpevnění nanese na rubní stranu nová tenká textilie (např. netkaná textilie, japonský papír, ...). Tímto způsobem se doplní rozpadající osnova textilního výrobku. Při technice tkaní, se následně chybějící vzor zatkává.

pomoci k zachování poškozených historických textilií. Tento projekt byl úspěšný a v dílnách byla metoda celoplošné skeletáže zavedena do běžné praxe.⁹⁹

1.4 Art protis a Aradecor – jejich charakter v oblasti netkané textilie

Tapiserie můžeme rozdělit na dvě velké skupiny: tkané a netkané, ty jsou následně členěny dle konkrétních technik, kterými jsou zhotoveny.

Do takzvaných tkaných tapisérií spadá klasická tkaná, kterou jsme se zabývali v minulé kapitole.¹⁰⁰ Dále sem patří vazebné a reliéfní tapiserie. Obě tyto techniky se vyznačují kombinací velkého množství vazeb a reliéfním povrchem.¹⁰¹ Mezi netkané tapiserie patří například Tapiko,¹⁰² monumentální výšivka,¹⁰³ tištěná¹⁰⁴ nebo našívaná¹⁰⁵ tapiserie.¹⁰⁶ My se v této podkapitole budeme věnovat dvěma technikám netkaných tapisérií, a to Art protisu a Aradecoru.

Art protis je technika, která byla vyvinuta v Brně ve Výzkumném ústavu vlnářském a byla patentována roku 1964. Jedná se o způsob, kdy se na rozdíl od tkaných gobelínů pracuje rovnou na celé ploše. Na textilní podklad se nanáší různě barevná vlněná rouna a jiné příze či kusy textilií.¹⁰⁷ Vytvořený motiv vzniká kladením, vrstvením a překládáním.¹⁰⁸ Motiv se poté jako celek přežehlí

⁹⁹ [Srov.] *Dům Gobelinů, kulturních tradic a řemesel – Josef Müller* [online]. Jindřichův Hradec: Dům Gobelinů, kulturních tradic a řemesel o. p. s., 2012 [cit. 30.01.2021]. Dostupné z: <http://www.dumgobelinu.cz/vyznamne-osobnosti/josef-muller.html>

¹⁰⁰ [Srov.] SKARLANTOVÁ, Jana a Marie VECHOVÁ. *Textilní výtvarné techniky*. Plzeň: Fraus, 2005. s.172

¹⁰¹ [Srov.] tamtéž s.173

¹⁰² Tapiko se tvoří pomocí nastříhaných stejně, nebo různě dlouhých přízí, které se protahují a vyvazují skrze pevnou textilií v podobě mřížky. Informace byly čerpány z monografické publikace: [Srov.] SKARLANTOVÁ, Jana a Marie VECHOVÁ. *Textilní výtvarné techniky*. Plzeň: Fraus, 2005. s.174

¹⁰³ Monumentální výšivka vychází z výšivky klasické, avšak její forma a rozměry dosahují daleko větších formátů. Stává se samostatným dílem.

¹⁰⁴ Tištěná tapiserie se vyznačuje velkým množstvím způsobů, jak látku natisknout. Jde pouze o naše preference. Velkou výhodou je oproti jiným technikám tapisérií rychlá realizace.

¹⁰⁵ Našívaná tapiserie se zakládá na stejném principu jako textilní aplikace. Využíváme různých druhů materiálů a stehů, tak abychom docílili požadovaného efektu. Informace byly čerpány z monografické publikace: [Srov.] SKARLANTOVÁ, Jana a Marie VECHOVÁ. *Textilní výtvarné techniky*. Plzeň: Fraus, 2005. s.176

¹⁰⁶ [Srov.] SKARLANTOVÁ, Jana a Marie VECHOVÁ. *Textilní výtvarné techniky*. Plzeň: Fraus, 2005. s.174-177

¹⁰⁷ [Srov.] *Art protisy – Jarmila Lorencová* [online]. Jarmila Lorencová – akademická malířka [cit. 28.11.2020]. Dostupné z: <https://www.jamilalorencova.cz/artprotisy/>

¹⁰⁸ [Srov.] SKARLANTOVÁ, Jana a Marie VECHOVÁ. *Textilní výtvarné techniky*. Plzeň: Fraus, 2005. s.174

přes vlhký hadr a upevní ručními stehy, aby nedošlo k nechtěnému posunu. Na závěr se prošije speciálním klikatým stehem na Art protisovém stroji, který všechny vrstvy spojí v pevnou textilii.¹⁰⁹ Tato netkaná textilie se stala celosvětovým trendem a nahradila na určitou chvíli tradiční tkané gobelíny.¹¹⁰ Jednalo se o něco nového, velice zajímavého, rychlého a v té době i finančně dostupného.

Autoři měli v podstatě možnost neomezené barevnosti a osobitého výtvarného výrazu.¹¹¹ Velké uplatnění našel Art protis jako dekorační textilie v architektuře a bytovém designu. Stal se součástí převážně společenských a reprezentačních prostor jako například hotelů, zasedacích a obřadních místností, vstupních hal, společenských a kulturních sálů apod. V době jeho rozkvětu našel také využití jako základ divadelních kostýmů nebo jiných scénografických prvků.

První velké ocenění přišlo na výstavě EXPO 67¹¹² v Montrealu, kde získal zlatou medaili. V této době byla jediným výrobcem Art protisů v Československu Vlněna¹¹³ Brno, kam se sjížděli výtvarníci nejenom z celé země, ale také ze zahraničí.

Široká veřejnost však velmi brzy zjistila, že výroba Art protisů není nijak finančně a ani časově náročná a začala se touto technikou ve velkém zabývat. Během 70. let bylo zcela běžné, že skoro v každé domácnosti se vyskytoval alespoň jeden nástěnný koberec vytvořený touto technikou. Kvůli tomu začal velice rychle ztrácet na své umělecké hodnotě.

¹⁰⁹ [Srov.] *Art protisy – Jarmila Lorencová* [online]. Jarmila Lorencová – akademická malířka [cit. 28.11.2020]. Dostupné z: <https://www.jarmilalorencova.cz/artprotisy/>

¹¹⁰ [Srov.] BLAŽÍČEK, Oldřich J. a Jiří KROPÁČEK. *Slovník pojmů z dějin umění: názvosloví a tvarosloví architektury, sochařství, malby a užitého umění*. Ilustroval Zdeněk NETOPIL, ilustroval Jaroslav STANĚK. Praha: Odeon, 1991. s. 22

¹¹¹ [Srov.] SKARLANTOVÁ, Jana a Marie VECHOVÁ. *Textilní výtvarné techniky*. Plzeň: Fraus, 2005. s. 174

¹¹² EXPO 67 - je jedna z celosvětových výstav, které se konají v různých intervalech již od roku 1850. Roku 1967 se jednalo o jednu z neúspěšnějších v celé historii. Navštívilo ji více než 50 milionů návštěvníků. Československý pavilon byl pátým nejnavštěvovanějším z 62 zemí, které se výstavy zúčastnily. Úspěch neměl pouze Art protis, ale také například pohyblivý Třebechovický betlém, Věstonická Venuše, interaktivní představení Kinoautomat, české sklo a mnoho dalších. Architekti pavilon navrhli, jako jednu velkou skládačku, která byla po skončení výstavy rozebrána a část převezena do New Foundlandu, kde slouží jako kulturní centrum. Restaurační část byla převezena do pražských Nuslí. Více informací je možné nalézt na: *Konala se světová výstava Expo 1967 v Montrealu. Vyprávěj – ve stopách doby*. Česká televize [online]. Česká televize, 1996–2020 [cit. 28.11.2020]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10266819072-vypravej/ve-stopach-doby/1967/118-konala-se-svetova-vystava-expo-1967-v-montrealu/>

¹¹³ Vlněna byl státní textilní podnik, který se zaměřoval na výrobu vlněných látek. Podnik vznikl roku 1988 a zanikl ani ne o 10 let později roku 1997. Poté budovy sloužily soukromým textilním firmám až do roku 2008, kdy byla odstavena poslední linka. Nadále se staly útočištěm různých pop-upových akcí, ateliérů, klubů a různých prodejen. I přes snahy tento komplex zachránit byl roku 2016 zdemolován. Více informací je možné nalézt na: *Vlněna – Wikipedie*. [online]. 26.10.2020 [cit. 30.11.2020] Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Vln%C4%9Bna>

Po privatizaci v devadesátých letech došlo k velkému úpadku celé textilní výroby.¹¹⁴ S tím také vymizel fenomén Art protis, ubylo míst, kde bylo možné ho vytvářet a lidé o něj přestali mít zájem.¹¹⁵ V dnešní době je v České republice příležitost zhotovit Art protis pouze na jednom jediném stroji, který se nachází na Střední a Vyšší odborné škole v Brně ve Francouzské ulici.

Inez Tuschnerová prohlásila při rozhovoru v roce 2014: „*Hovořit o této technologii je jako pohřeb, protože je naprosto mrtvá, jako celý náš textilní průmysl...*“¹¹⁶. Naštěstí se od té doby mnohé změnilo a textilní průmysl v České republice je v současnosti stabilizován. Mnoho zainteresovaných osobností a organizací se snaží o obnovu a zachování tradičních textilních technik, podporu talentovaných lidí v tomto odvětví, o vzrůst ekologické výroby a rozšiřování povědomí o historii textilnictví, které je pro naši zemi více než typické.

Aradecor je další technikou, která se používá při výrobě netkaných textilií. Od Art protisu se příliš neliší. Rozdíl je pouze ve způsobu fixace textilního vlákna na podklad a dále mezi tím, kde a kdy byla tato technika vyvinuta. Aradecor byl patentován roku 1967 v textilním závodě Elitex ve městě Kdyně, bylo to tedy pouze o tři roky později nežli Art protis.¹¹⁷ U zrodu této technologie stál František Šlegl, tehdejší zaměstnanec Kdyněských strojíren. Po získání patentu začal spolupracovat s výtvarnicí Miladou Hynkovou.¹¹⁸ Ta se této technice věnovala celý svůj život a usilovala o její zachování. Vytvořila velké množství nástěnných textilních obrazů (viz.obr.29 a 30) a pořádala různé workshopy.

¹¹⁴ [Srov.] *Art protisy – Jarmila Lorencová* [online]. Jarmila Lorencová – akademická malířka [cit. 28.11.2020]. Dostupné z: <https://www.jarmilalorencova.cz/artprotisy/>

¹¹⁵ [Srov.] BLAŽÍČEK, Oldřich J. a Jiří KROPÁČEK. *Slovník pojmů z dějin umění: názvosloví a tvarosloví architektury, sochařství, malby a užitého umění*. Ilustroval Zdeněk NETOPIIL, ilustroval Jaroslav STANĚK. Praha: Odeon, 1991. s. 22

¹¹⁶ BŘEZINOVÁ Andrea a Tomáš ZAPLETAL. *Rozhovor Andrei Březinové a Tomáše Zapletala s Inez Tuschnerovou – srpen 2014*. Brno. Publikováno v: Bulletin Moravské galerie v Brně. 2015, 70: 160-177. s.172

¹¹⁷ [Srov.] ŠTEIGLOVÁ, Taťána – *Textilní slovník – Malý průvodce textilními pojmy* [online]. Olomouc, 2014 [cit. 27.11.2020]. Dostupné z: http://kvv.upol.cz/images/upload/files/Slovník%20textilních%20pojmy_web.pdf. Vypracováno na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci

¹¹⁸ Milada Hynková stála u zrodu technologie Aradecor a celý život se této technice netkané textilie věnuje. Jedná se o rodačku z Domažlic, která vystudovala na Střední škole uměleckoprůmyslové v Praze. Vystavovala například také v Domě umění v Českých Budějovicích. Více informací je možné nalézt na: *Hynková Milada – aradecor* [online]. Galerie Sam83, 2004–2014 [cit. 28.11.2020]. Dostupné z: <http://www.sam83.cz/galerie/autori/miladahynkova/>

Aradecoru se však nepodařilo prosadit tolik jako již zmiňovanému Art protisu, a tak i přes snahu umělkyně Milady Hynkové upadne nejspíše s jejím odchodem v zapomnění.¹¹⁹

Obě tyto textilní techniky jsou vytvářeny za pomoci proplétacího stroje s názvem Arachne (viz.obr.31). Tento stroj byl roku 1949 patentován a o rok později uveden do provozu.¹²⁰ Zajímavostí je, že tato nová technologie byla pojmenována podle bájně antické tkadleny Arachne.¹²¹ S uvedením stroje do provozu se pracovalo na jeho neustálém zlepšování. V roce 1962 byl právem odměněn na Strojírenském veletrhu v Brně zlatou medailí. Arachne prošel mnoha modifikacemi a díky tomu bylo možné vyrábět textilie různého typu, které se však zakládaly na podobném principu proplétání. V souvislosti s tímto strojem můžeme hovořit například o Aralooopu, Aravigu, Arakoltu, o již zmiňovaném Aradecoru a Art protisu.¹²²

2 Autoři zabývající se formou netkané textilie Art protis v Čechách

Tato kapitola je důležitá jak z pohledu teoretického, tak praktického. Je významná pro své poznatky ze života a tvorby českých autorů, kteří se zabývali a zabývají volným textilním uměním. Tyto poznatky se stávají inspirací pro praktickou část. Je zde vybráno několik umělců a umělkyně z českého prostředí, kteří se podíleli na rozvoji volného textilního umění od 30. let 20. století. Stáli také u vývoje netkaných textilních technik na našem území.

¹¹⁹ [Srov.] *Polarizace tisku – Umění s ornamentálním názvem aradecor* – Zámek Vsetín [online]. Vsetín: Muzeum regionu Valašsko, 2020 [cit. 27.11.2020]. Dostupné z: <http://www.muzeumvalassko.cz/popularizace-v-tisku/umeni-s-ornamentálním-názvem-aradecor>

¹²⁰ [Srov.] *Arachne (stroj)* – Wikipedie. [online]. 1.6.2017 [cit. 29.12.2020]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Arachne_\(stroj\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Arachne_(stroj))

¹²¹ Tkadlena Arachne vyzvala k soutěži ve tkaní bohyni Athény. Na tkanině zobrazila milostná dobrodružství bohů. Athéna se rozhněvala a tkadleny proměnila v pavouka. Informace byly čerpány z monografické publikace: [Srov.] SKARLANTOVÁ, Jana a Marie VECHOVÁ. *Textilní výtvarné techniky*. Plzeň: Fraus, 2005. s.195

¹²² [Srov.] *Textilní výzkum a móda – Issuu* [online]. Join Issuu – the All-In-One Content Creation & Distribution Platform [cit. 29.12.2020]. Dostupné z: <https://issuu.com/pocketmedia4/docs/industria-issuu/s/10741979>

Jako příklad uvádíme tři české výtvarníky, kteří se věnovali nejenom technice Art protisu. Významného umělce Antonína Kybala, který byl zakladatelem české školy tapisérie a svou tvorbou ovlivnil historii i současnost volného textilu v České republice. Dále zmiňujeme ženu jménem Inez Tushnerová, která Art protis využívala nejen při výrobě netkaných závěsných koberců, ale také při tvorbě divadelních kostýmů.¹²³ V neposlední řadě nesmíme opomenout soudobou výtvarnici Světlanu Kulíškovou Ruggiero, která volnému textilu dává ekologický přesah. Tvorba těchto autorů ovlivnila a stále ovlivňuje vývoj textilního umění a designu¹²⁴ nejenom na našem území.

2.1 Významný český textilní výtvarník Antonín Kybal a jeho tvorba

Antonín Kybal byl jednou z nejvýznamnějších osobností českého textilního designu. Žil v letech 1901 až 1971. Celé své dětství bydlel společně se svou rodinou v tkalcovně, kde jeho otec pracoval.¹²⁵

I přestože samotný Kybal řekl: *„Jsem z rodiny, kde tkalcovina byla domovem, z Nového Města nad Metují. Tam tehdy téměř v každé chalupě klapaly tkalcovské ruční stavy. Doma se mluvilo o tkalcovině stále, moji kamarádi v dětství byli většinou synové tkalců, můj styk s továrnou mi dal možnost přehrabovat se v nepřeberném množství barevných odstřížků a vzorečků. Krátce řečeno, tkalcovina mi vešla do krve, aniž bych si to uvědomoval.“*¹²⁶ nevydal se hned po cestě textilu.

¹²³ [Srov.] 50 let tapisérie ART PROTIS. Novináři jižní Moravy [online]. Brno: Brno Žurnál, 2012-2020 [cit. 11.10.2020]. Dostupné z: <https://www.brnozurnal.cz/z-kultury/a50-let-tapiserie-art-protis/>

¹²⁴ Design je návrh a vzhled předmětu, který je silně ovlivněn módními trendy. Informace byly čerpány z monografické publikace: [Srov.] SKARLANTOVÁ, Jana a Marie VECHOVÁ. *Textilní výtvarné techniky*. Plzeň: Fraus, 2005.

¹²⁵ [Srov.] HALOUZKOVÁ, Vladimíra – *Osobnost a dílo textilního výtvarníka Antonína Kybala* [online]. Brno, 2008 [cit. 29.11.2020] Dostupné z: https://is.muni.cz/th/v6puz/Diplomova_prace.pdf. Bakalářská práce byla obhájena na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně, vedoucí práce doc. PhDr. Alena Křížová, Ph.D. s.21

¹²⁶ VLČKOVÁ, Lucie, ed. Antonín KYBAL. *Antonín Kybal – cesty designu a textilní tvorby*. Praha: KANT, 2016. s.37

Později se odstěhovali do Prahy, kde začal studovat techniku. Po roce však bez vědomí rodičů nastoupil na Uměleckoprůmyslovou školu do ateliéru sochařství pod vedením Josefa Mařatky.¹²⁷ Avšak touha po barvě pro něj byla silnější, proto přestoupil do ateliéru malby a figurálního kreslení. Zároveň s tím na popud rodičů studoval pedagogiku na Karlově univerzitě. Po dokončení studií odjel učit na Slovensko, kde se začal zajímat o lidovou kulturu a s tím spojené textilnictví.¹²⁸ Díky této náhodné cestě se znovu projeví jeho zájmy z dětství, které ovlivnily jeho budoucí tvorbu. Není zcela jasné, kdy se obrátil k textilu, ale je naprosto zřejmé, že právě tento pobyt a také jeho manželka Ludmila Kybalová¹²⁹ na tom měly velký podíl.

Zprvu vytvářel pouze skici a díla na tkalcovském stavu zhotovovala jeho žena. Později se díky jeho zvědavosti a touze experimentovat do celého procesu výroby vrhá sám.¹³⁰ Ve své umělecké dílně, kterou založil roku 1928 se svou ženou, se zaměřoval převážně na koberce ručně vázané a tkané.¹³¹ Prvním příkladem jejich společné tvorby jsou díla *Rybičky* a *Dívka v závoji* (viz. obr. 33 a 34). Jednalo se o dva drobné gobelíny, které svědčí spíše o potřebě osahat si samotný materiál a techniku tkaní klasické tapiserie. Začal se řídit heslem, které se stalo pro jeho tvorbu typické: „*Nástrojem textilního výtvarníka-navrhovatele je vzorkovací stav, materiálem nit a textilní barvivo. Nikoli tužka, plátno nebo štětec*“.¹³² V gobelínové tvorbě dokázal spojit hluboké znalosti materiálů a technik s bohatou výtvarnou invencí a odvahou experimentovat.¹³³

¹²⁷ Josef Mařatka byl významným českým sochařem. Vytvořil celou řadu významných děl. Věnoval se monumentální plastice po celý svůj život. Pracoval v Paříži v ateliéru Auguste Rodina. Od roku 1920 působil jako profesor na Uměleckoprůmyslové škole v Praze. Byl členem SVU Mánes, České akademie věd a umění. Také byl jmenován řádným členem Sociétés des Beaux Arts v Paříži. Informace byly čerpány z monografické publikace [Srov.] POCHE, Emanuel. *Encyklopedie českého výtvarného umění*. Praha: Academia, 1975. s.298

¹²⁸ [Srov.] HALOUZKOVÁ, Vladimíra – *Osobnost a dílo textilního výtvarníka Antonína Kybala* [online]. Brno, 2008 [cit. 29.11.2020] Dostupné z: https://is.muni.cz/th/v6puz/Diplomova_prace.pdf. Bakalářská práce byla obhájena na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně, vedoucí práce doc. PhDr. Alena Křížová, Ph.D. s.21

¹²⁹ Ludmila Kybalová byla česká textilní výtvarnice, návrhářka tapisérií a bytového textilu. Vystudovala dekorativní malbu na Uměleckoprůmyslové škole v Praze. Od roku 1926 spolupracovala se starším spolužákem Antonínem Kybalem, kterého si později vzala za muže. Po celý profesní život byla jeho spolupracovnicí. Informace byly čerpány z: *Ludmila Kybalová* – Wikipedie. [online]. 14.7.2019 [cit. 28.12.2020] Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Ludmila_Kybalov%C3%A1

¹³⁰ [Srov.] VLČKOVÁ, Lucie, ed. Antonín KYBAL. *Antonín Kybal – cesty designu a textilní tvorby*. Praha: KANT, 2016. s.37

¹³¹ [Srov.] POCHE, Emanuel. *Encyklopedie českého výtvarného umění*. Praha: Academia, 1975. s.258

¹³² [Srov.] HALOUZKOVÁ, Vladimíra – *Osobnost a dílo textilního výtvarníka Antonína Kybala* [online]. Brno, 2008 [cit.31.1.2021] Dostupné z: https://is.muni.cz/th/v6puz/Diplomova_prace.pdf. Bakalářská práce byla obhájena na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně, vedoucí práce doc. PhDr. Alena Křížová, Ph.D. s.25

¹³³ [Srov.] SKARLANTOVÁ, Jana a Marie VECHOVÁ. *Textilní výtvarné techniky*. Plzeň: Fraus, 2005. s.168

V roce 1930 navázal užší spolupráci s Krásnou jizbou – Družstevní práce¹³⁴, která se nacházela v Praze. O rok později se stal vedoucím jejího textilního oddělení. Již od počátku své tvorby si byl vědom potřeby obrodného zásahu v textilní průmyslové výrobě, která se omezovala pouze na módní historismus přejímaný z ciziny. Tuto možnost mu přinesla právě spolupráce s Krásnou jizbou.¹³⁵ Vytvářel pro ně především bytové koberce, které se staly velmi populární a patřily k relativně běžnému vybavení domácností. Největší prodejní úspěch měl s tzv. koberci „bouclé“ (viz. obr.36). Do tohoto období se datují rovněž první Kybalovy práce na exkluzivních individuálních zakázkách pro komplexní řešení textilního vybavení interiérů soukromých (Sochorova a Hajnova vila), reprezentativních (např. zakázky pro Pražský hrad nebo budovu Společnosti národů v Ženevě) a veřejných prostor (restaurace na Barrandovských terasách).¹³⁶ Bohužel tyto zakázky se nedochovaly v reálné ani obrazové podobě.

Během druhé světové války se společně se ženou uchýlili na jejich venkovské sídlo v Ptáčově. Zde kreslil a maloval krajinu, svou ženu a děti, zemědělce při práci na polích, ženy v domácnosti. Kresby poté v lehkých náznacích doplňoval barvou, pastelem nebo akvarelem. Jeho kresebná i malířská díla se mu později stala předlohou pro vytváření textilních koberců.¹³⁷

Po druhé světové válce založil na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze „Kybalovu textilní školu“, jejíž činnost zaměřil na tapisérie a koberce. Roku 1945 se stal akademickým profesorem textilního umění a vyučil dvě generace textilních výtvarníků.¹³⁸ Ti díky němu reagovali na nové možnosti a překračovali hranice tradiční tvorby.¹³⁹ Pod jeho vedením vytvářeli ohromné ručně tkané tapisérie a mnoho samostatných textilních děl. Záznam jeho působení na škole je doložen na fotografiích (viz. obr.38 a 39).

¹³⁴ Krásná jizba existovala v letech 1927-1948. Expandovala do mnoha významných měst v Československu. Jednalo se o společnost zabývající se bytovým designem. Předměty nejenom prodávala, ale také produkovala a vystavovala. Pracovala s mnoha významnými umělci. Více informací je možné nalézt na: *Krásná jizba* – Wikipedie. [online] 29.11.2019 2019 [cit. 29.1.2021]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Kr%C3%A1sn%C3%A1_jizba

¹³⁵ [Srov.] POCHE, Emanuel. *Encyklopedie českého výtvarného umění*. Praha: Academia, 1975. s.258

¹³⁶ [Srov.] VLČKOVÁ, Lucie. *Dílo Antonína Kybala v muzejních sbírkách a úskalí dochování jeho uměleckého odkazu*. Výzkum v rámci projektu *Antonín Kybal – cesty designu a textilní tvorby 20. až 60. let 20. století*, podpořeného Grantovou agenturou české republiky: GAČR: P409/12/P847. s.42

¹³⁷ [Srov.] HALOUZKOVÁ, Vladimíra – *Osobnost a dílo textilního výtvarníka Antonína Kybala* [online]. Brno, 2008 [cit. 29.11.2020] Dostupné z: https://is.muni.cz/th/v6puz/Diplomova_prace.pdf.

Bakalářská práce byla obhájena na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně, vedoucí práce doc. PhDr. Alena Křížová, Ph.D. s.25

¹³⁸ [Srov.] POCHE, Emanuel. *Encyklopedie českého výtvarného umění*. Praha: Academia, 1975. s.258

¹³⁹ [Srov.] SKARLANTOVÁ, Jana a Marie VECHOVÁ. *Textilní výtvarné techniky*. Plzeň: Fraus, 2005. s.168

Jeho umělecké nadání se naplno projevilo při tvorbě pro světovou výstavu EXPO 58.¹⁴⁰¹⁴¹ Zde představil první velkou tapisérii pod jménem „Československé hrady, zámky a přírodní rezervace“, kterou vytvořil společně se svými studenty (viz.obr.41 a 42). Dále zde představil jeho dnes nejznámější autorskou tapisérii s názvem „Černá hodinka v ateliéru“ (viz.obr.43).¹⁴² Tento gobelín měl určující význam pro celé jedno následující období Kybalovy tvorby. Při jeho zhotovení uskutečnil novou podobu tapisérie. Poprvé se stává dominantou celé kompozice ženská postava v charakteristické barevné a tvarové interpretaci.

Nově definována je bordura, která se stává rovnocennou částí celku.¹⁴³ Pro náš pavilon vytvořil také oponu, dekorační látky a dvanáct kakemon.¹⁴⁴¹⁴⁵ Sklidil zde velký úspěch, vysloužil si dvě ceny Grand Prix a zlatou medaili.¹⁴⁶

Náročnost techniky ručního tkaní a od toho se odvíjející nedostatek času iniciovaly hledání nových možností a následný posun k technice Art protisu. Věnoval se mu pouze v krátkém časovém úseku – mezi lety 1965 a 1969. Během této doby se jeho Art protisy velice proslavily a některé z nich se staly součástí expozice na již zmiňované výstavě EXPO 67. Bohužel většina těchto děl je v současnosti nezvěstných. Zmizela z interiérů a často putovala do soukromých sbírek. V tomto období (r.1966) byl také jmenován národním umělcem.¹⁴⁷

¹⁴⁰ EXPO 58 – tato výstava se konala v Bruselu. Nejznámějším symbolem výstavy se stal 110 metrů vysoký model Atomia. Československý pavilon byl reprezentován například Kaplanovou turbínou, Laternou magikou, středověkými vitrážemi nebo filmem Karla Zemana. Československý pavilon získal hlavní cenu a několik zlatých medailí. Více informací je možné nalézt na: *Expo 58 - Mírové kolbiště národů* [online]. Český rozhlas Vltava, 1997-2020 [cit. 28.11.2020]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/expo-58-mirove-kolbiste-narodu-7716078>.

¹⁴¹ [Srov.] Antonín Kybal – *Výběr z díla* [online]. Nové Město nad Metují: Městské muzeum Nové Město nad Metují, 2020 [cit. 28.11.2020]. Dostupné z: <http://www.muzeum-nmmn.cz/index.php/cz/antonin-kybal-11-12-2011>

¹⁴² [Srov.] VLČKOVÁ, Lucie. *Dílo Antonína Kybala v muzejních sbírkách a úskalí dochování jeho uměleckého odkazu*. Výzkum v rámci projektu Antonín Kybal – cesty designu a textilní tvorby 20. až 60. let 20. století, podpořeného Grantovou agenturou české republiky; GAČR: P409/12/P847. s.45

¹⁴³ [Srov.] HALOUZKOVÁ, Vladimíra – *Osobnost a dílo textilního výtvarníka Antonína Kybala* [online]. Brno, 2008 [cit. 29.11.2020] Dostupné z: https://is.muni.cz/th/v6puz/Diplomova_prace.pdf. Bakalářská práce byla obhájena na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně, vedoucí práce doc. PhDr. Alena Křížová, Ph.D. s.27

¹⁴⁴ Kakemono je papírový materiál nebo hedvábná či bavlněná tkanina, na které jsou zobrazeny různé malby nebo kaligrafické nápisy. Tématem byla převážně příroda se zaměřením na detail. Kakemono je umístěno do dřevěného rámu, aby se po sejmutí ze stěny dalo srolovat a uskladnit v podobě svitku ve speciálním boxu. Původem pochází z Japonska a bylo používáno převážně při slavnostních příležitostech. Více informací je možné nalézt na: *Kakemono* – Wikipedia. [online].17.5.2019 [cit. 28.12.2020] Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/Kakemono>

¹⁴⁵ [Srov.] POCHE, Emanuel. *Encyklopedie českého výtvarného umění*. Praha: Academia, 1975. s.258

¹⁴⁶ [Srov.] VLČKOVÁ, Lucie. *Dílo Antonína Kybala v muzejních sbírkách a úskalí dochování jeho uměleckého odkazu*. Výzkum v rámci projektu Antonín Kybal – cesty designu a textilní tvorby 20. až 60. let 20. století, podpořeného Grantovou agenturou české republiky; GAČR: P409/12/P847. s.44

¹⁴⁷ [Srov.] POCHE, Emanuel. *Encyklopedie českého výtvarného umění*. Praha: Academia, 1975. s.258

Ke konci jeho života, mezi lety 1969 a 1971, se oprostil od textilního umění a zabýval se převážně krajinářskou a figurativní kresbou, malbou a kombinovanými technikami.¹⁴⁸ Vytvořil například kolekci abstraktních maleb s názvem *Objemy v prostoru* (viz.obr.45 a 46).

Již od počátku své tvorby se zabýval publikováním odborných statí, které se věnovaly základním tvůrčím, technologickým a organizačním otázkám textilního výtvarnictví. Jeho úvahy často překračují rámec textilní problematiky a postihují hlubší souvislosti s ostatními uměleckými řemesly a obory, především s architekturou. Své statí publikoval například v časopisech *Tijeme*, *Panorama*, *Architektura*, *Výtvarná výchova* a mnoho dalších.¹⁴⁹

Reprezentativní celoživotní dílo, včetně těchto teoretických statí, shrnul v knize *Kapitoly o textilním umění*, kterou vydal ve spolupráci s nakladatelstvím Československých výtvarných umělců v roce 1958.

Během života měl velké množství zakázek na výrobu tapiserií do různých prostor. Vytvořil například gobelín pro kancelář československé státní síně v New Yorku s názvem „*Upálení Mistra Jana Husa*“. Dále zhotovil několik textilních tapiserií pro československé velvyslanectví v Moskvě, také pro československá kulturní střediska v Berlíně a Varšavě. Navrhl oltářní koberce pro klášterní kostel sv. Markéty v Břevnově, textilie pro svatební síň Staroměstské radnice a koberce pro hotel Internacional a mnoho dalších.¹⁵⁰ Stal se vůdčí osobností a průkopníkem českého moderního textilního umění.

I přes velký význam jeho tvorby trvalo dlouho, než se jeho díla stala součástí sbírek muzejních institucí. V České republice se jedná o jediné dvě, které vlastní sbírku několika desítek děl z jeho tvorby, a to Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze a Moravská galerie v Brně.¹⁵¹ Po Kybalově smrti roku 1971 bylo jeho dílo vystavováno pouze příležitostně. To způsobilo, že u mladé generace je tato nejvýznamnější osobnost českého volného textilního umění známá sotva zlomkem svého rozsáhlého díla. První a zároveň poslední velká retrospektivní

¹⁴⁸ [Srov.] Antonín Kybal – výběr z díla [online]. Město nad Metují: Městské muzeum, 2020 [cit. 30.01.2021]. Dostupné z: <http://www.muzeum-nmnm.cz/index.php/cz/antonin-kybal-11-12-2011>

¹⁴⁹ [Srov.] HALOUZKOVÁ, Vladimíra – *Osobnost a dílo textilního výtvarníka Antonína Kybala* [online]. Brno, 2008 [cit. 29.11.2020] Dostupné z: https://is.muni.cz/th/v6puz/Diplomova_prace.pdf. Bakalářská práce byla obhájena na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně, vedoucí práce doc. PhDr. Alena Křížová, Ph.D. s.34

¹⁵⁰ [Srov.] POCHE, Emanuel. *Encyklopedie českého výtvarného umění*. Praha: Academia, 1975. s.258

¹⁵¹ [Srov.] VLČKOVÁ, Lucie. *Dílo Antonína Kybala v muzejních sbírkách a úskalí dochování jeho uměleckého odkazu*. Výzkum v rámci projektu Antonín Kybal – cesty designu a textilní tvorby 20. až 60. let 20. století, podpořeného Grantovou agenturou české republiky: GAČR: P409/12/P847. s.47

výstava jeho tvorby se konala roku 2011 v Litoměřicích. Výstava prezentovala chronologický přehled výběru z jeho tvorby. Tuto zajímavou přehlídku jeho prací připravilo spolu se Severočeskou galerií v Litoměřicích Uměleckoprůmyslové muzeum pod kurátorským vedením PhDr. Lucie Vlčkové, Ph.D., která je také autorkou mnoha monografických publikací a článků zabývajících se jeho životem.¹⁵²

2.2 Textilní umělkyně a kostýmní výtvarnice Inez Tuschnerová

Inez Tuschnerová byla českou textilní výtvarnicí, kostýmní návrhářkou a akademickou malířkou žijící v letech 1932 až 2015. Od svých dvaceti osmi let se zabývala textilním uměním. Vytvářela tkané i netkané tapiserie, textilní objekty, navrhovala scénografické a kostýmní návrhy pro Městské a Národní divadlo v Brně (viz.obr.49 a 50).

Její divadelní tvorba se vyznačovala expresivností a kostýmy zachycovala podstatu každé postavy nejen zvenčí, ale především zevnitř.¹⁵³ Soubor jejích kostýmních návrhů je cennou sbírkou široké škály výtvarných technik od kresby a malby až po koláže a asambláže. Její rukopis byl prvotřídní a její scénografická tvorba je právem řazena k tomu nejlepšímu, co u nás na poli divadelního kostýmnictví ve druhé polovině 20. století vzniklo. Podílela se na vzniku nezapomenutelných inscenací, jako například: *Pronásledování a zavraždění Jeana Paula Marata* (1965), *Král Lear* (1969) nebo *Jana z Arku na hranici* (1969).¹⁵⁴ Bohužel většina kostýmů se nedochovala. Zároveň také působila mezi lety 1967-1973 jako vyučující scénografie na JAMU¹⁵⁵. V roce 2012 byla oceněna cenou DIVA za celoživotní mistrovství v oboru kostýmní výtvarnice.¹⁵⁶

¹⁵² [Srov.] Antonín Kybal v Litoměřicích [online]. CZECHDESIGN – O českém designu víme vše, 2003 [cit. 30.01.2021]. Dostupné z: <https://www.czechdesign.cz/temata-a-rubriky/antonin-kybal-v-litomericich>

¹⁵³ [Srov.] HOROVÁ, Anděla, ed. *Nová encyklopedie českého výtvarného umění*. Praha: Academia, 1995. s.7

¹⁵⁴ [Srov.] Tuschnerová Inez – Síň slávy NDB [online]. Brno: Národní divadlo Brno, 2001 [cit. 31.01.2021]. Dostupné z: <http://www.ndbrno.cz/o-divadle/online-archiv/tuschnerova-inez>

¹⁵⁵ JAMU – Janáčkova akademie múzických umění v Brně

¹⁵⁶ [Srov.] Inez Tuschnerová. *Moravská galerie v Brně – Úvodní strana* [online]. Brno: Moravská galerie, 2010 [cit. 24.10.2020]. Dostupné z: <http://www.moravska-galerie.cz/moravska-galerie/vystavy-a-program/aktualni-vystavy/2018/inez-tuschnerova.aspx>

Spolupracovala na výzkumu techniky Art protis, ke které se dostala čirou náhodou. Působila tehdy jako profesorka na Střední průmyslové škole textilní (1961-1967), když byla kontaktována z Výzkumného ústavu vlnařského. Požádali ji, a mnoho dalších významných výtvarníků o spolupráci.¹⁵⁷ Díky tomu se pro ni Art protisy staly jednou ze stěžejních technik tvorby, a právě ona jim dokázala vtisknout pečeť své osobnosti.¹⁵⁸

Tvorba Inez Tuschnerové byla unikátní. Během života neustále hledala nové možnosti, jak pracovat právě s netkanou textilií. Pohybovala se na pomezí užitého a volného umění. Její Art protisová díla se dostala až na výstavu v Design centru v Londýně a na mezinárodním bienále tapiserií v Laussane ve Švýcarsku.¹⁵⁹

Na našem území byla její díla vystavována velice často a sklízela uznání od odborné veřejnosti, díky čemuž byla oslovována různými osobnostmi a institucemi, pro které následovně pracovala. Její práce bylo možné najít v různých architektonických prostorech nejen u nás, ale i v zahraničí. S architektky spolupracovala celý život a stala se díky tomu ojedinelou umělkyní.¹⁶⁰

Ke konci života se kolorit jejích děl omezil pouze na černobílou kombinaci,¹⁶¹ jak je patrné například u děl *Pocta Beethovenovi* nebo *Pocta Jiřímu Matysovi* (viz. obr.51 a 52).¹⁶²

V roce 2018 byla na její počest uspořádána velká retrospektivní výstava, kde byla vystavena díla ze všech odvětví, kterým se za života věnovala (viz. obr. 53 a 54). Konala se v Moravské galerii v Brně, kde celá její kariéra započala.¹⁶³

¹⁵⁷ *Životní energii získávám malováním, říká Inez Tuschnerová*. TIC BRNO, příspěvková organizace [online]. Brno: TIC BRNO, příspěvková organizace [cit. 31.01.2021]. Dostupné z: <https://ticbrno.cz/kam-v-brne/rozhovor/zivotni-energii-ziskavam-malovanim-rika-inez-tuschnerova>
¹⁵⁸ [Srov.] HOROVÁ, Anděla, ed. *Nová encyklopedie českého výtvarného umění*. Praha: Academia, 1995. s.7

¹⁵⁹ [Srov.] *Inez Tuschnerová. Moravská galerie v Brně – Úvodní strana* [online]. Brno: Moravská galerie, 2010 [cit. 24.10.2020]. Dostupné z: <http://www.moravska-galerie.cz/moravska-galerie/vystavy-a-program/aktualni-vystavy/2018/inez-tuschnerova.aspx>

¹⁶⁰ [Srov.] *Inez Tuschnerová – umělkyně, která oblékala architekturu i divadlo*. Radio Wave [online]. Český rozhlas, 1997-2000 [cit. 24.10.2020]. Dostupné z: <https://wave.rozhlas.cz/inez-tuschnerova-umelkyne-ktera-oblekala-architekturu-i-divadlo-7672065>

¹⁶¹ [Srov.] HOROVÁ, Anděla, ed. *Nová encyklopedie českého výtvarného umění*. Praha: Academia, 1995. s.7

¹⁶² [Srov.] *Inez Tuschnerová. Moravská galerie v Brně – sbírky online* [online]. Brno: Moravská galerie [cit. 24.10.2020]. Dostupné z: http://sbirky.moravska-galerie.cz/dielo/CZE:MG.U_30830

2.3 Soudobá výtvarnice Světlana Kulíšková Ruggiero a její textilní tvorba

Světlana Kulíšková Ruggiero je současnou textilní umělkyní. Narodila se 24. 2. 1970 v Hustopečích u Brna do rodiny textilní výtvarnice Jiřiny Kulíškové.¹⁶⁴ Právě díky své matce přicházela do styku s textilními materiály již v raném dětství a nejspíše kvůli tomu se později přihlásila na SPŠ textilní v Brně. Po dokončení studií se jí naskytlo volné místo v ateliéru Art protisu ve Vlněně Brno a stala se tak jednou ze čtyř výtvarných asistentek. Na pozici setrvala čtyři roky (od roku 1988 do roku 1992). V této době se podílela například na realizaci velké závěsné textilie pro EXPO v Ósace, které se konalo v roce 1990 (viz.obr.57). Avšak poptávka po Art protisu slábla a docházelo k postupnému úpadku této techniky. Proto se rozhodla začít studovat na nově vzniklé FaVu¹⁶⁵ videoart, performance a multimédia.

Po absolvování fakulty výtvarných umění odjela do Itálie, kde se začal odvíjet její budoucí výtvarný život.¹⁶⁶ Několik let zde žila a měla tak výbornou příležitost zúročit své dosavadní zkušenosti a chuť experimentovat. Vytvářela Art protisy, které dávají vyniknout vlastní řeči materiálů a mohou se rovnat i těm nejlepším, které vytvořil Antonín Kybal. Dokázala tuto technologii posunout od opakujících se banálních schémat a uchopila ji zcela nově a netradičně. V této době vzniknul např. Art protis „*Moje paměti*“ (viz.obr.58), kde zcela chybí jak podklad, tak vlněné rouno a česance. Jedná se o koláž z fragmentů oblečení protkanou silonovou nití. Další originální dílo jsou „*Struktury – cross over*“ (viz.obr.59); zde pracuje pouze s pavučinovou strukturou silonu, která kontrastuje s pravidelnou mřížkou z vlněného rouna. Unikátnost její tvorby zaujala významné módní italské tvůrce jako například Marca Jacobse či Pradu.

¹⁶³ [Srov.] Inez Tuschnerová. *Moravská galerie v Brně – Úvodní strana* [online]. Brno: Moravská galerie, 2010 [cit. 24.10.2020]. Dostupné z: <http://www.moravska-galerie.cz/moravska-galerie/vystavy-a-program/aktualni-vystavy/2018/inez-tuschnerova.aspx>

¹⁶⁴ Jiřina Kulíšková se celý svůj život věnuje výtvarné tvorbě. Zabývala se také technikou Art protisu a řada jejích děl je zastoupena v soukromých sbírkách nejen v České republice. Více informací je možné nalézt na: *Jiřina Kulíšková*. Alfons – Výtvarná skupina Hustopeče [online]. Hustopeče, 2015 [cit. 01.12.2020]. Dostupné z: <http://www.alfonsart.cz/jirina-kuliskova>

¹⁶⁵ FaVu neboli Fakulta výtvarných umění pod záštitou Vysokého učení technického v Brně, která vznikla roku 1993. Více informací je možné nalézt na: *Fakulta výtvarných umění Vysokého učení technického v Brně* – Wikipedie. [online]. 8.6.2020 [cit. 28.11.2020] Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Fakulta_v%C3%BDtvárn%C3%BDch_um%C4%9Bn%C3%AD_Vysok%C3%A9ho_u%C4%8Den%C3%AD_technick%C3%A9ho_v_Brn%C4%9B

¹⁶⁶ [Srov.] MICKOVÁ, Martina – *Art protis historie a současnost* [online]. Brno, 2016 [cit. 29.11.2020]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/b0j1n/Bakalarska_prace_Martina_Mickova.pdf. Bakalářská práce byla obhájena na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity, vedoucí práce PhDr. Dagmar Koudelková.

Ukázalo se, že je ve své generaci jedinou umělkyní, která umí s netkanou textilií zacházet stejně jako její průkopnice Inez Tuschnerová a dokáže díky svému přístupu zaujmout i designery nejmladší generace.¹⁶⁷

Nový pohled na umění získává na výstavě konané v městečku Biella, kde se setkává s tvorbou Michelangela Pistoletta¹⁶⁸. Poprvé zde poznává takzvanou udržitelnou módou, která se stává novou alternativou textilní tvorby. Díky tomu si uvědomila, jakým směrem se chce nadále ubírat a začíná s recyklací materiálů.¹⁶⁹ S tímto dnes velmi oblíbeným tématem začínala v České republice, kde se o tuto problematiku zajímal ještě málokdo. Pracuje s odloženými kusy oblečení, zbytky přízí a látek, a přitom hledá jejich potenciál. Udržitelná móda pro ni není pouze aktuálním trendem, ale uvědomovaným celosvětovým problémem. Své dosavadní celoživotní zkušenosti zúročila při založení prvního inovativního oboru na SŠUD Brno zaměřeného na ekotextil design. Zde je zároveň vyučující a vedoucí a snaží se tak o edukaci dalších generací.¹⁷⁰

¹⁶⁷ [Srov.] Světlana Kulíšková Ruggiero – Bio [online]. Svetlana Kulíšková Ruggiero ART / DESIGN / SUSTAINABILITY, 2020 [cit. 29.11.2020]. Dostupné z: <http://www.svetlanakuliskova.com/bio/>

¹⁶⁸ Michelangelo Pistoletta byl italský malíř, akční a objektový umělec, který se proslavil převážně v 60. letech jako člen skupiny Arte Povera, která se vyznačovala používáním obyčejných a opotřebovaných předmětů. Více informací je možné nalézt na: *Michelangelo Pistoletto* – Wikipedia. [online]. 25.4.2020 [cit. 28.11.2020]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Michelangelo_Pistoletto

¹⁶⁹ [Srov.] MICKOVÁ, Martina – *Art protis historie a současnost* [online]. Brno, 2016 [cit. 29.11.2020]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/b0j1n/Bakalarska_prace_Martina_Mickova.pdf. Bakalářská práce byla obhájena na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity, vedoucí práce PhDr. Dagmar Koudelková.

¹⁷⁰ Světlana Kulíšková Ruggiero – Bio [online]. Svetlana Kulíšková Ruggiero ART / DESIGN / SUSTAINABILITY, 2020 [cit. 29.11.2020]. Dostupné z: <http://www.svetlanakuliskova.com/bio/>

II. Praktická část

3 Praktická část

Primárním cílem praktické části je vytvořit soubor textilních artefaktů na téma proměny, za pomoci textilního média a vybrané techniky, které říkáme Nunofilcování nebo mokré či vlhké plstění. Tomu předchází počáteční skicový¹⁷¹ materiál (viz.obr.60-72), který je vytvořen za pomoci specifické techniky. Následně se na řadu dostává vytvoření vzorníků, které se stávají předlohou a zároveň praktickou zkouškou před zhotovením konečných obrazů (viz.obr.85-89, 91). Pro celkový koncept práce jsou důležité nejenom kvalitní a obsáhlé podklady v teoretické i praktické části, ale také použití kvalitních materiálů a nástrojů, které jsou nedílnou součástí pro vytvoření každého výtvarného díla.

Studium podkladových materiálů zabývajících se volným textilním uměním dává vzniknout konceptu na téma proměny. Ať už se mění naše biologické, psychické, či fyziologické vlastnosti, každý z nás vnímá změny jiným způsobem. Proměny se dějí nejenom v nás, ale také v našem okolí, na celé zemi i ve vesmíru.

Proměna je úzce spjata s časem. Čas je mnohoznačný pojem, avšak v běžném životě se jedná o něco, co se měří a počítá, co vnímáme a prožíváme, jsme toho součástí. Víme, co proměna nebo čas znamenají, ale jak je můžeme vysvětlit někomu jinému? Touto otázkou se zabývali a zabývají nejenom filozofové, ale také matematici, fyzikové a astronomové po celou naši historii až po současnost. Jillian Michaelsová¹⁷² v jedné ze svých knih napsala: „*Proměna není budoucí událost, je to aktivní přítomnost!*“¹⁷³ nebo jak řekl významný filozof Tomáš Akvinský: „*Čas je plynutí samého nyní*“.¹⁷⁴

¹⁷¹ Skica je náčrt, základní rozložení uměleckého díla

¹⁷² Jillian Michaels je světoznámou fitness trenérkou, autorku mnoha motivačních knih a televizní osobností, která propaguje zdravý životní styl.

¹⁷³ *Jillian Michaels citáty* – Databáze knih [online]. Knihy – Databáze knih 2008 [cit. 27.12.2020]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/citaty/jillian-michaels-40266>

¹⁷⁴ [Srov.] *Čas (filosofie)* – Wikipedie. [online] 20.10.2019 [cit. 29.1.2020]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cas_\(filosofie\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cas_(filosofie))

Inspirací pro výtvarnou část se stávají dvě světoznámé knihy. Jednou z nich je kniha *Proměny* od antického básníka Ovidia a druhou *Proměna* od Franze Kafky. Obě tyto knihy se liší datem vzniku i celkovým obsahem. Jedno však mají společné, a to je pojednání o bytostné proměně, která je na rozdíl od té časové hmatatelná. My se v praktické části zabýváme proměnou abstraktní, kterou za pomoci výtvarných prostředků převádíme do podoby konkrétní.

3.1 Skicová část

Během psaní teoretické části vznikají první kresebné návrhy a experimentální činnosti s papírem, které se stávají součástí a podnětem ke zhotovení netkaných textilních obrazů. Skici nejsou vytvářeny pomocí typických kresebných, či malířských technik, ale za pomoci horkovzdušné pistole (viz.obr.73). Tento způsob umožňuje nové tvarové podněty a experimenty. Tyto práce jsou z bezpečnostních důvodů prováděny v exteriéru. Pod papír jsou vkládány různé materiály a pomocí horkovzdušné pistole prokresleny ze spodní strany papíru na povrch. Velkou roli zde hraje druh papíru, který nesmí být příliš měkký, protože dochází ke vzplanutí, ani příliš tvrdý, jelikož se následně obrazce na papíře neobjevují.

Při práci jsou použity převážně materiály přírodního původu, jako různé traviny, listy, větve, skořápky, písek, kameny a mnoho dalšího, ale také materiály, kde je již patrný zásah člověka. Jedná se například o provázky, cukr, dřevěné třísky a polena, ale také železné mříže a kovová pletiva. Tyto lidské produkty se stávají samy o sobě proměnnou, kdy se liší jejich původní vzhled, vlastnosti a struktura od těch nově vzniklých.

3.2 Technologická část

Součástí technologické části je zhotovení vzorníků (viz.obr.83-84), které se stávají podkladem pro část projektovou. Během této přípravy si můžeme osvojit techniku barvení vlněných přízí, česání přízí, techniku filcování za mokra, ale také práci s novými materiály a pomůckami.

V první fázi je nutné obarvit vlněné rouno na požadovaný odstín. Existují dva způsoby barvení. Jedním z nich je barvení v mikrovlnné troubě, druhým je tradiční barvení ve vodní lázni. Pro práci volíme následující postup barvení: připravíme si velký hrnec, naplníme alespoň třemi litry vody, přidáme přibližně pět lžic soli a přisypeme zvolené barvivo (např. značky Duha) v požadovaném odstínu, následně přivedeme k varu. Po rozpuštění soli a barviva vložíme materiál, který budeme barvit. Za občasného míchání necháme textilií na mírném plamenu vyvářet alespoň 20 minut abychom dosáhli požadovaného efektu (viz.obr.75). Po vyjmutí z lázně je nutné materiál propláchnout studenou vodou, dokud není zcela čirá (viz.obr.76). Necháme usušit a poté můžeme pokračovat v dalších pracovních krocích.

Při barvení chemickými pigmenty máme předem zaručený výsledek. Můžeme používat i barviva přírodní, u kterých je však nutné si pečlivě prostudovat proces barvení a předem zjistit, jaká barevná škála může vznikat.

Poté přichází na řadu úprava vlněného rouna česáním (viz.obr.77), jelikož během barvení ztrácí svou původní podobu. K této fázi procesu je nutné přistupovat s opatrností a zvolit správný hřeben, jelikož při použití nevhodného druhu může dojít k úplnému zničení rouna. Nejvhodnějšími jsou plastové, či kovové kartáče. Vlněné rouno musí být pro další práci velice dobře rozčesáno, protože je nutné materiál po malých kusech odtrhávat, a to by při jeho „zacuchání“ nebylo možné.

Když je rouno připraveno, musíme zajistit dostatečné pracovní prostředí a pomůcky pro techniku mokrého filcování.

3.3 Projektová část

Mokrý filcování je technika, která má kořeny v Japonsku. Zde patří mezi tradiční způsoby plstění. Na našem území ví o tomto principu však málokdo.

Pro práci je důležitá pracovní plocha, u které máme umožněn pohyb z více stran. Na desku stolu je vhodné přiložit bílý karton, či čtvrtku, abychom kladené barevné rouno lépe viděli ve věrných odstínech. Na bílou podložku si položíme bublinkovou fólii, která je důležitá kvůli odvádění vlhkosti. Následně můžeme začít vrstvit rouno jedním ze tří způsobů, které jsou zmiňovány v teoretické části. My jsme přistoupily k postupu práce bez použití podkladového materiálu (viz.obr.78).

Je velice důležité rouno odtrhávat po malých kusech a klást vrstvy křížem, aby došlo ke správnému zplstění. Pokud máme vytvořenou alespoň desetacentimetrovou vrstvu, pokropíme ji lehce studenou vodou (nejlépe za pomoci rozprašovače). V tuto chvíli je možné vidět chyby, které jsme během procesu udělali. Na některých místech se může stát, že je vrstva příliš tenká, nebo se nám nepodařilo dosáhnout efektu, který byl naším cílem. Nyní lze rouno ještě na některá místa přidat. Pokud jsme si jisti, že nám nic nebrání pokračovat, přichází na řadu nejdůležitější fáze celého procesu a tím je samotné mokré filcování. Tato technika se provádí za pomoci horké vody smíchané s mýdlem (vhodné je použít klasické tuhé mýdlo, které do vody nastrouháme). Vrstvy rouna se svrchu namočí mýdlovou směsí. Když je textilie dostatečně mokrá, můžeme začít pomocí dlaní přejíždět po povrchu. Tím dochází k fixaci a následnému zafilcování. Poté je vhodné přemístit hotový výrobek na síto a přebytečnou vodu z něj vymačkat. Následně necháme síto i s konečným výtvořem usušit (viz.obr.80). Je dobré mít na paměti, že tento proces probíhá velice dlouho. Vlna díky svým vlastnostem pojme velké množství vlhkosti, proto výrobky z ní mohou schnout několik hodin i dní.

Závěr

Primárním cílem této bakalářské práce je její praktická část pod názvem Proměna a zvolené textilní médium, v kterém je dílo vytvořeno. Teoretická část je základnou poznatků, které jsou nedílnou součástí při vytváření výtvarného projektu.

Nejdůležitější informace získáváme tam, kde hovoříme o českých textilních umělcích. Všimáme si nejenom jejich zanechaných uměleckých děl, ale také myšlenek, které přispěly ke kvalitě volného textilního umění na našem území. V souvislosti s autory si děláme analýzu jejich tvorby po všech stránkách. Nejdůležitějším autorem je Antonín Kybal, který nás zaujal především svým působením jako pedagog na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze. V této době nasměroval mnoho studentů k textilu a ovlivnil tak celý jejich budoucí život. Malou ukázkou z tohoto učitelského období můžeme vidět v obrazové příloze (viz. obr. 38 a 39). Další zmiňovanou autorkou je Inez Tuschnerová, která zaujme nejenom tím, že působila celý svůj život v Brně, ale převážně svou tvorbou ke konci života, kdy eliminovala barevnost děl a kolorit omezila pouze na černou a bílou. Toto minimalistické pojetí jejich netkaných obrazů svojí estetikou zaujme nejen odbornou veřejnost. Soudobou umělkyní, která přispívá textilnímu odvětví hlavně díky svému ekologickému přístupu, je Světlana Kulíšková Ruggiero. Svým postojem k textilu inspiruje mnoho mladých tvůrců, ale i významné oděvní návrháře u nás i v zahraničí.

V průběhu celé teoretické části se zabýváme charakteristikou a problematikou netkaných textilií a s tím spojených nových technik. Tyto textilie mají jiné vlastnosti než klasické tkané, a proto je velice důležité osvojit si správný postup jejich výroby. Jednou z netkaných technik je Art protis, který byl vynalezen na našem území. Právě díky tomu se díla vytvořená touto technikou stala ceněným unikátem a historickým textilním dědictvím. Za pomoci Art protisu mělo být zároveň vytvořeno konečné umělecké dílo, avšak doba tomu nepřála. Bakalářská práce vznikala v době celosvětově špatné epidemiologické situace Covid-19 a přístup k jedinému přístroji, který je u nás stále funkční, byl tímto odepřen. Náhradním řešením pro vytváření projektové části se stala technika Nunofilcování.

Při zhotovování této práce se naskytly možnosti zúročit některé zkušenosti z předchozího studia na střední a vyšší odborné škole textilní. Zde bylo možné osvojit si činnost s textilním médiem především z jeho praktického a teoretického hlediska. V této realizaci byl kladen důraz především na vyjadřovací výtvarné prostředky a estetickou stránku věci.

Téma, které tato kvalifikační práce řeší, není zcela jistě vyčerpáno. Můžeme se mu nadále věnovat a stále v něm nacházet nové možnosti, ať už z teoretického, tak praktického ohledu.

Seznam použitých zdrojů

Monografické zdroje

1. BLAŽÍČEK, Oldřich J. a Jiří KROPÁČEK. *Slovník pojmů z dějin umění: názvosloví a tvarosloví architektury, sochařství, malby a užitého umění*. Ilustroval Zdeněk NETOPIL, ilustroval Jaroslav STANĚK. Praha: Odeon, 1991. ISBN 80-207-0246-6.
2. BŘEZINOVÁ Andrea a Tomáš ZAPLETAL. *Rozhovor Andrei Březinové a Tomáše Zapletala s Inez Tuschnerovou – srpen 2014*. Brno. Publikováno v: Bulletin Moravské galerie v Brně. 2015, 70: 160-177.
3. ČECHOVÁ, Alena L. a Anna HALÍKOVÁ. *Krajky, výšivky, stuhy, prýmký*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2004. Dějiny odívání. ISBN 80-7106-668-0.
4. DOBEŠOVÁ, Hana. *Umění řemesla: život a dílo, Marie Hoppe Teinitzerová 1879-1960 – Katalog výstavy Jindřichův Hradec: Muzeum Jindřichohradecka, 2004*. ISBN 80-86227-18-9
5. GRIMMICOVÁ, Alena Isabella. *Originální textilní techniky*. Brno: CPress, 2017. ISBN 978-80-264-1610-4.
6. HEROLDOVÁ, Helena. *Čína – země hedvábí: od starověku po současnost*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010. Dějiny odívání. ISBN 978-80-7422-028-9.
7. HOROVÁ, Anděla, ed. *Nová encyklopedie českého výtvarného umění*. Praha: Academia, 1995. ISBN 80-200-0522-6.
8. MÜLLER, Josef a Jaromír PROCHÁZKA. *Josef Müller*. České Budějovice: pro Dům gobelínů v Jindřichově Hradci vydala Galerie Procházka, 2017. Malé monografie (Galerie Procházka). ISBN 978-80-905212-4-7
9. POCHE, Emanuel. *Encyklopedie českého výtvarného umění*. Praha: Academia, 1975.
10. PŘÍHODOVÁ, Eva, Václav TALAŠ a Miroslava ŠTÝBROVÁ. *Textil, oděvnictví, obuvnictví*. Praha: Scientia, pedagogické nakladatelství, 2004. Stručné dějiny oborů. ISBN 80-7183-303-7.

11. SKARLANTOVÁ, Jana a Marie VECHOVÁ. *Textilní výtvarné techniky*. Plzeň: Fraus, 2005. ISBN 80-7238-319-1.
12. VLČKOVÁ, Lucie. *Dílo Antonína Kybala v muzejních sbírkách a úskalí dochování jeho uměleckého odkazu*. Výzkum v rámci projektu Antonín Kybal – cesty designu a textilní tvorby 20. až 60. let 20. století, podpořeného Grantovou agenturou české republiky: GAČR: P409/12/P847
13. VLČKOVÁ, Lucie, ed. Antonín KYBAL. *Antonín Kybal – cesty designu a textilní tvorby 20. až 60. let 20. století*. Praha: KANT, 2016. ISBN 978-80-7437-223-0.
14. WOLFOVÁ, Eva a Zuzana ARSENJEVOVÁ. *Tkaní*. Brno: CP Books, 2005. Tradiční řemesla (CP Books). ISBN 80-251-0301-3.

Elektronické zdroje

1. *50 let tapiserie ART PROTIS*. Novináři jižní Moravy [online]. Brno: Brno Žurnál, 2012-2020 [cit. 11.10.2020]. Dostupné z: <https://www.brnozurnal.cz/z-kultury/a50-let-tapiserie-art-protis/>
2. *Antonín Kybal v Litoměřicích* [online]. CZECHDESIGN – O českém designu víme vše, 2003 [cit. 30.01.2021]. Dostupné z: <https://www.czechdesign.cz/temata-a-rubriky/antonin-kybal-v-litomericich>
3. *Antonín Kybal – Výběr z díla* [online]. Nové Město nad Metují: Městské muzeum Nové Město nad Metují, 2020 [cit. 30.01.2021]. Dostupné z: <http://www.muzeum-nmm.cz/index.php/cz/antonin-kybal-11-12-2011>
4. *Arachne (stroj)* – Wikipedie. [online]. 1.6.2017 [cit. 29.12.2020]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Arachne_\(stroj\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Arachne_(stroj))
5. *Art protisy – Jarmila Lorencová* [online]. Jarmila Lorencová – akademická malířka [cit. 28.11.2020]. Dostupné z: <https://www.jarmilalorencova.cz/artprotisy/>
6. BOROVIČKA, Jan. *Estetická funkce, norma a hodnota jako sociální fakty* [online]. Praha, Filosofická fakulta Univerzity Karlovy, 2004 [cit. 30.11.2020]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/phil/jaro2009/DVT065/um/Mukarovsky_Esteticka_funkce_norma_a_hodnota_jako_socialni_fakty.pdf

7. *Dům Gobelínů, kulturních tradic a řemesel - 1. etapa – vznik tapisérií* [online]. Jindřichův Hradec: Dům gobelínů, kulturních tradic a řemesel, o. p. s., 2012 [cit. 29.11.2020]. Dostupné z: <http://www.dumgobelinu.cz/o-nas/historie-vzniku-tapiserii/37-vznik-tapiserii.html>
8. *Dům Gobelínů, kulturních tradic a řemesel – Dílna* [online]. Jindřichův Hradec: Dům Gobelínů, kulturních tradic a řemesel, o. p. s., 2012 [cit. 29.01.2021]. Dostupné z: <http://www.dumgobelinu.cz/dilna.html>
9. *Dům Gobelínů, kulturních tradic a řemesel – Josef Müller* [online]. Jindřichův Hradec: Dům Gobelínů, kulturních tradic a řemesel o. p. s., 2012 [cit. 30.01.2021]. Dostupné z: <http://www.dumgobelinu.cz/vyznamne-osobnosti/josef-muller.html>
10. *Dye* – Wikipedia. [online]. 28.12.2020 [cit. 29.12.2020] Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/Dye>
11. *Endre Nemes* – Wikipedie [online]. 7.6.2020 [cit. 10.02.2021]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Endre_Nemes
12. *Etnikum* – Wikipedie. [online]. 6.6.2020 [cit. 30.11.2020] Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Etnikum>
13. *Expo 58 - Mírové kolbiště národů* [online]. Český rozhlas Vltava, 1997-2020 [cit. 28.11.2020]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/expo-58-mirove-kolbiste-narodu-7716078>
14. *Fakulta výtvarných umění Vysokého učení technického v Brně* – Wikipedie. [online]. 8.6.2020 [cit. 28.11.2020] Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Fakulta_v%C3%BDtvarn%C3%BDch_um%C4%9Bn%C3%AD_Vysok%C3%A9ho_u%C4%8Den%C3%AD_technick%C3%A9ho_u_v_Brn%C4%9B
15. HALOUZKOVÁ, Vladimíra – *Osobnost a dílo textilního výtvarníka Antonína Kybala* [online]. Brno, 2008 [cit. 29.11.2020] Dostupné z: https://is.muni.cz/th/v6puz/Diplomova_prace.pdf. Bakalářská práce byla obhájena na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně, vedoucí práce doc. PhDr. Alena Křížová, Ph.D.
16. *Hynková Milada – aradecor* [online]. Galerie Sam83, 2004–2014 [cit. 28.11.2020]. Dostupné z: <http://www.sam83.cz/galerie/autori/miladahynkova/>
17. *Inez Tuschnerová. Moravská galerie v Brně – sbírky online* [online]. Brno: Moravská galerie [cit. 24.10.2020]. Dostupné z: http://sbirky.moravska-galerie.cz/dielo/CZE:MG.U_30830

18. *Inez Tuschnerová*. Moravská galerie v Brně – Úvodní strana [online]. Brno: Moravská galerie, 2010 [cit. 24.10.2020]. Dostupné z: <http://www.moravska-galerie.cz/moravska-galerie/vystavy-a-program/aktualni-vystavy/2018/inez-tuschnerova.aspx>
19. *Inez Tuschnerová – umělkyně, která oblékala architekturu i divadlo*. Radio Wave [online]. Český rozhlas, 1997-2000 [cit. 24.10.2020]. Dostupné z: <https://wave.rozhlas.cz/inez-tuschnerova-umelkyne-ktera-oblekala-architekturu-i-divadlo-7672065>
20. *Jillian Michaels citáty* – Databáze knih [online]. Knihy – Databáze knih, 2008 [cit. 27.12.2020]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/citaty/jillian-michaels-40266>
21. *Jiří Trnka – životopis*, OSOBNOSTI.cz [online]. Osobnosti.cz - celebrity, filmy, fankluby.1996 [cit. 10.02.2021]. Dostupné z: <https://zivotopis.osobnosti.cz/jiri-trnka-i.php>
22. *Jiřina Kulíšková*. Alfons – Výtvarná skupina Hustopeče [online]. Hustopeče, 2015 [cit. 01.12.2020]. Dostupné z: <http://www.alfonsart.cz/jirina-kuliskova>
23. *Kakemono* – Wikipedia. [online].17.5.2019[cit. 28.12.2020] Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/Kakemono>
24. *Kolokvium* – Wikipedie [online]. 3.4.2020 [cit. 10.02.2021]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Kolokvium>
25. *Konala se světová výstava Expo 1967 v Montrealu*. Vyprávěj – ve stopách doby. Česká televize [online]. Česká televize, 1996-2020 [cit. 28.11.2020]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10266819072-vypravej/ve-stopach-doby/1967/118-konala-se-svetova-vystava-expo-1967-v-montrealu/>.
26. *Krásná jizba* – Wikipedie. [online] 29.11.2019 2019 [cit. 29.1.2021]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Kr%C3%A1sn%C3%A1_jizba
27. *Ludmila Kybalová* – Wikipedie. [online].14.7.2019 [cit. 28.12.2020]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Ludmila_Kybalov%C3%A1
28. *Michelangelo Pistoletto* – Wikipedia. [online]. 25.4.2020 [cit. 28.11.2020]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Michelangelo_Pistoletto
29. MICKOVÁ, Martina – *Art protis historie a současnost* [online]. Brno, 2016 [cit. 29.11.2020]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/b0j1n/Bakalarska_prace_Martina_Mickova.pdf.
Bakalářská práce byla obhájena na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně, vedoucí práce PhDr. Dagmar Koudelková.

30. *Nanovlákn*o – nanoSPACE s.r.o. Lůžkoviny pro alergiky a české nano výrobky [online]. NanoSPACE, 2021 [cit.29.1.2021]. Dostupné z: <https://www.nanospace.cz/slovník-pojmu/nanovlakno/>
31. *Permafrost* – Wikipedie. [online]. 28.4.2020 [cit. 30.11.2020] Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Permafrost>
32. *Polarizace tisku – Umění s ornamentálním názvem aradecor* – Zámek Vsetín [online]. Vsetín: Muzeum regionu Valašsko, 2020 [cit. 27.11.2020]. Dostupné z: <http://www.muzeumvalassko.cz/popularizace-v-tisku/umeni-s-ornamentalnim-nazvem-aradecor>
33. *Průmyslová revoluce* – Wikipedie. [online]. 26.11.2020 [cit. 29.11.2020]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Pr%C5%AFmyslov%C3%A1_revoluce?fbclid=IwAR2LSL4mj39qjaOHyEq-hfFq3F-6UY2kRvZilsUlJUal-FtDHod85ZtH4-M
34. *Rudolf Schlattauer* – Wikipedie. [online]. 11.10.2020 [cit. 28.11.2020] Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Rudolf_Schlattauer
35. *Rouno* – Wikipedie. [online]. 19.11.2020 [cit. 28.11.2020] Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Rouno>
36. *Ruční pletení* – Wikipedie. [online]. 10.11.2020 [cit. 28.11.2020] Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Ru%C4%8Dn%C3%AD_pleten%C3%AD
37. *Rozdělení textilních řemesel podle různých technik*. Spektrum zdraví: přírodní léčba, lunární kalendář [online]. 2008 [cit. 18.10.2020]. Dostupné z: <https://www.spektrumzdravi.cz/remesla/remesla-rozdeleni-textilnich-remesel-podle-ruznych-technik>
38. *Světlana Kulíšková Ruggiero – Bio* [online]. Svetlana Kulíšková Ruggiero ART / DESIGN / SUSTAINABILITY, 2020 [cit. 29.11.2020]. Dostupné z: <http://www.svetlanakuliskova.com/bio/>
39. *Šití* – Wikipedie. [online]. 8.11.2019 [cit. 30.11.2020] Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%A0it%C3%AD>
40. ŠTEIGLOVÁ, Taťána – *Textilní slovník – Malý průvodce textilními pojmy* [online]. Olomouc, 2014 [cit. 27.11.2020]. Dostupné z: http://kvv.upol.cz/images/upload/files/Slovník%20textilních%20pojmu_w eb.pdf. Vypracováno na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci
41. *Tapiserie* – Wikipedie [online]. 6.7.2020 [cit. 30.11.2020] Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Tapiserie>

42. *Textilní výzkum a móda – Issuu* [online]. Join Issuu – the All-In-One Content Creation & Distribution Platform [cit. 29.12.2020]. Dostupné z: <https://issuu.com/pocketmedia4/docs/industria-issuu/s/10741979>
43. *Tkaní* – Wikipedie. [online]. 21.6.2020 [cit. 30.11.2020] Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Tkan%C3%AD>
44. *Tuschnerová Inez* – Síň slávy NDB [online]. Brno: Národní divadlo Brno, 2001 [cit. 31.01.2021]. Dostupné z: <http://www.ndbrno.cz/o-divadle/online-archiv/tuschnerova-inez>
45. URBANOVÁ POPPOVÁ, Kristýna. *Textilnictví v prehistorii* [online]. Praha, Filosofická fakulta Univerzity Karlovy [cit. 21.10.2020]. Dostupné z: <http://uprav.ff.cuni.cz/?q=system/files/textilnictvi-uvod.pdf>
46. *Vlněna* – Wikipedie. [online]. 26.10.2020 [cit. 30.11.2020] Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Vln%C4%9Bna>
47. *Životní energii získávám malováním, říká Inez Tuschnerová*. TIC BRNO, příspěvková organizace [online]. Brno: TIC BRNO, příspěvková organizace [cit. 31.01.2021]. Dostupné z: <https://ticbrno.cz/kam-v-brne/rozhovor/zivotni-energii-ziskavam-malovanim-rika-inez-tuschnerova>

Seznam použitých zkratk

ak.	–	akademický/akademická
apod.	–	a podobně
atd.	–	a tak dále
cit.	–	citace
č.	–	číslo
čs.	–	československá/ý
doc.	–	docent/ka
ed.	–	vydavatel, autor s kolektivem
mal.	–	malíř/ka
př.n.l.	–	před naším letopočtem
r.	–	rok
s.	–	strana
stol.	–	století
tzv.	–	takzvaný/é

Seznam příloh

Přílohy I.	Obrazový materiál k teoretické části	53-82
Přílohy II.	Fotodokumentace k praktické části.....	83-98

Přílohy

Přílohy I.

Obr. 1 Ukázka barvení látek ve středověku

Obr. 2 Průmyslové barvení látek

Obr. 3 Ukázka obarvených látek pomocí několika druhů přírodnin

Obr. 4 Vyzazovaná batika – technika Shibori

Obr. 5 Proces úpravy vlny

Obr. 6 Proces klasického plstění pomocí jehly

Obr. 7 Příklad vývoje jehly pro ruční šití – zleva: dvě kostěné jehly z nohy jelena, jehla z kosti velblouda, měděná jehla, bronzová jehla

Obr. 8 Znázornění šlapacího šicího stroje z 19. století

Obr. 9 Dobová ukázka spřádání vlny na kolovrátku

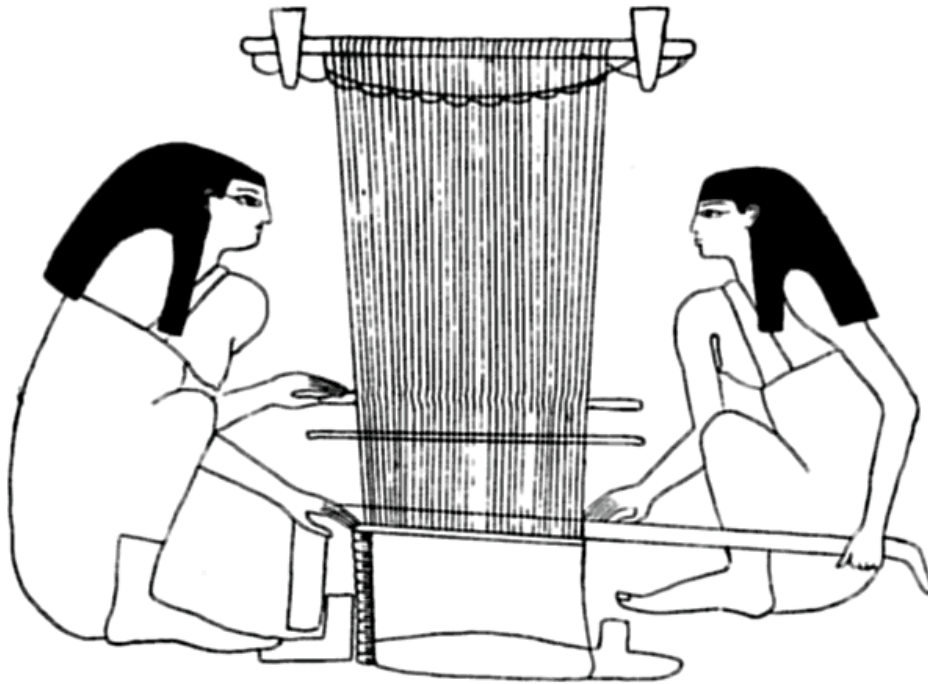
Obr. 10 Tkaní na hřebenovém stávku

Obr. 11 Tkaní na karetkách

Obr. 12 Tkaní na formě

Obr. 13 Tkaní na horizontálním rámu – Egypt

Obr. 14 Horizontální tkalcovský rám

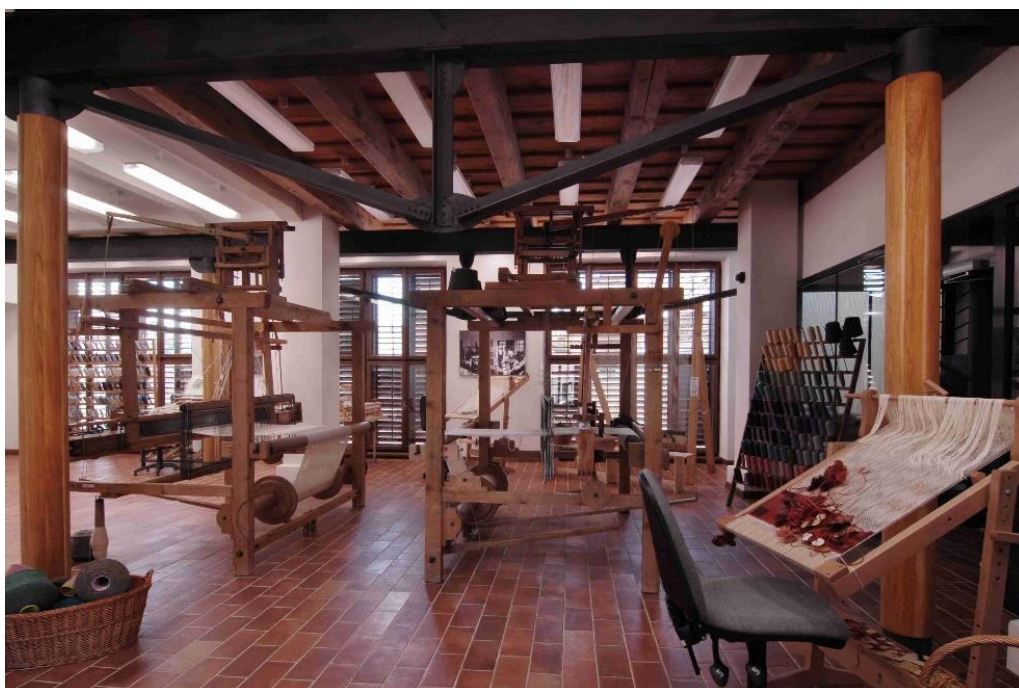
Obr. 15 Tkalcovský stav z r.1568

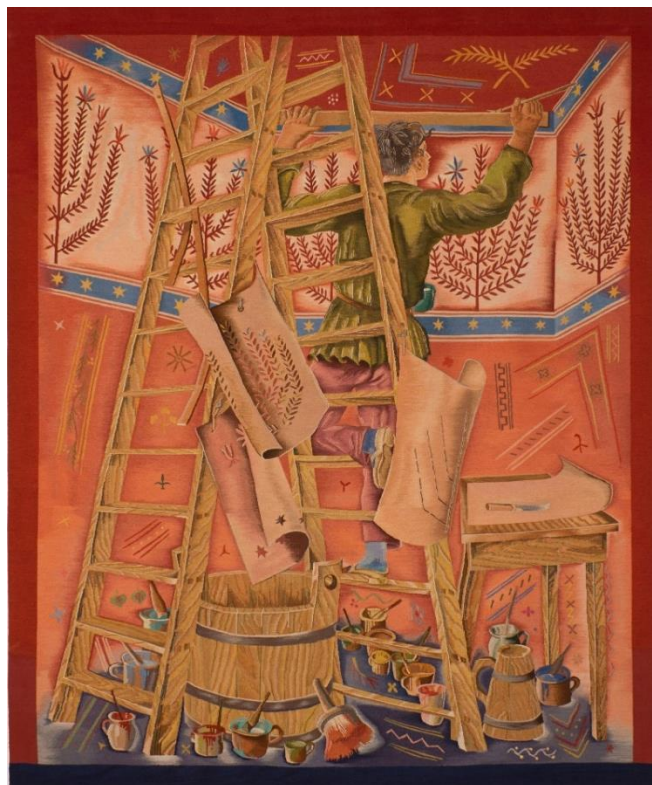
Obr. 16 Ruční horizontální tkalcovský stav – Dům gobelínů Jindřichův Hradec

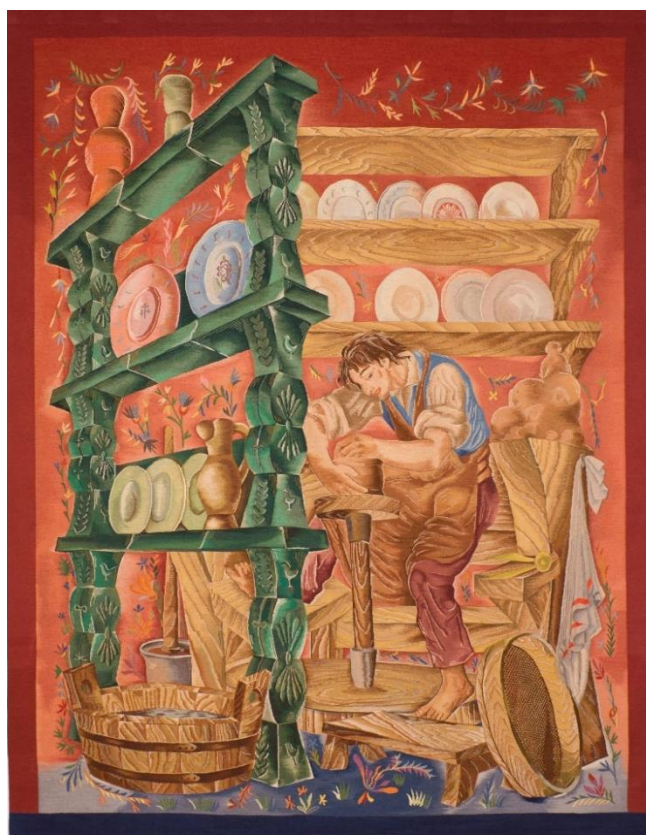
Obr. 17 Gobelínová manufaktura Valašské Meziříčí – vertikální tkalcovský stav

Obr. 18 Gobelínová manufaktura Jindřichův Hradec

Obr. 19 Tapisérie z cyklu *Řemesla* – Marie Hoppe Teinitzerová – návrh František Kysela

Obr. 20 Tapisérie z cyklu *Řemesla* – Marie Hoppe Teinitzerová – návrh František Kysela

Obr. 21 Marie Hoppe Teinitzerová – výseč z tapisérie *Český len*

Obr. 22 Tapisérie – *Předávání odznaku* – zámek Hluboká nad Vltavou

Obr. 23 Ukázka tapisérie z interiéru Kongresového centra – autor Josef Müller

Obr. 24 Tapisérie *JAWA* – autor Josef Müller

Obr. 25 Zahájení výstavy „Motiv z vlny“ – Bonn, Německo - 1974

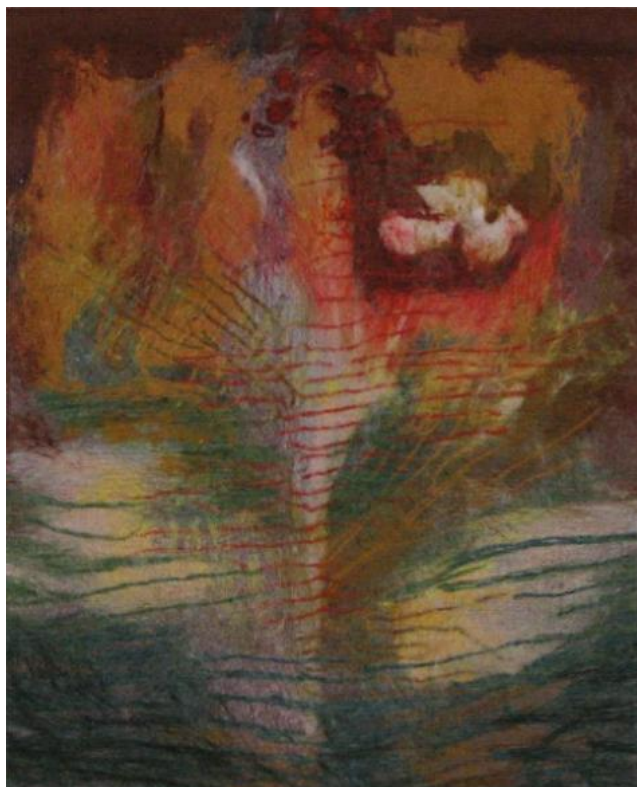
Obr. 26 Pavilon Československa – EXPO 67 – Montreal Kanada

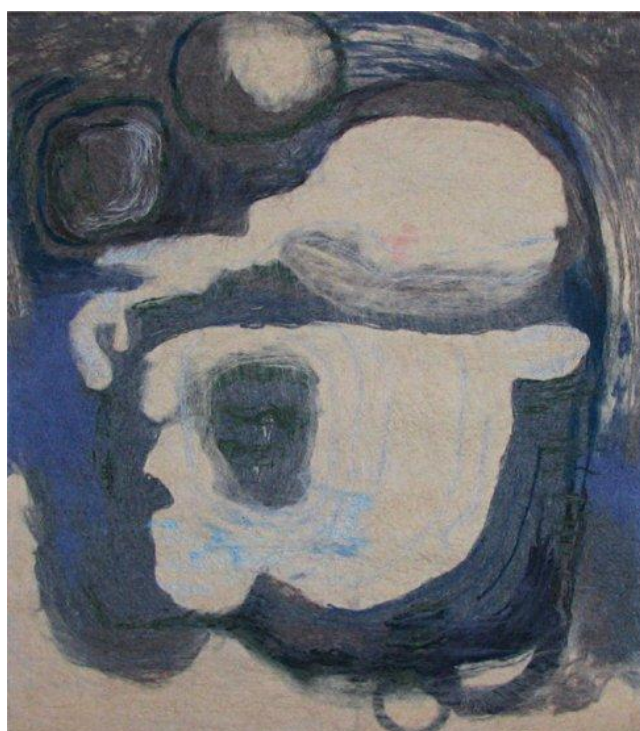
Obr. 27 Art protisové tapisérie v interiéri

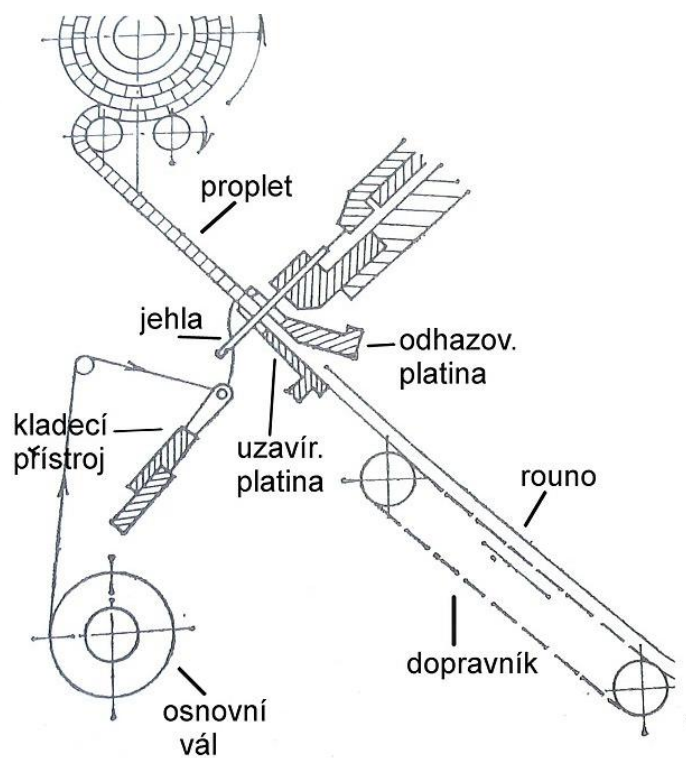
Obr. 28 Art protisová tapisérie v interiéri

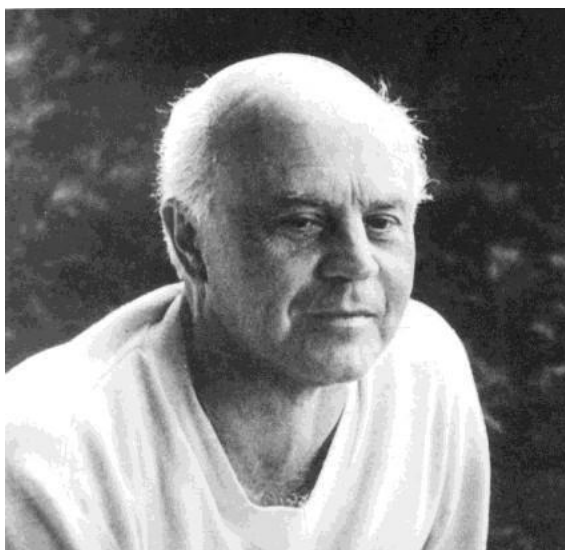
Obr. 29 Aradecor Milada Hynková

Obr. 30 Aradecor Milada Hynková

Obr. 31 Náčrt zařízení stroje Arachne

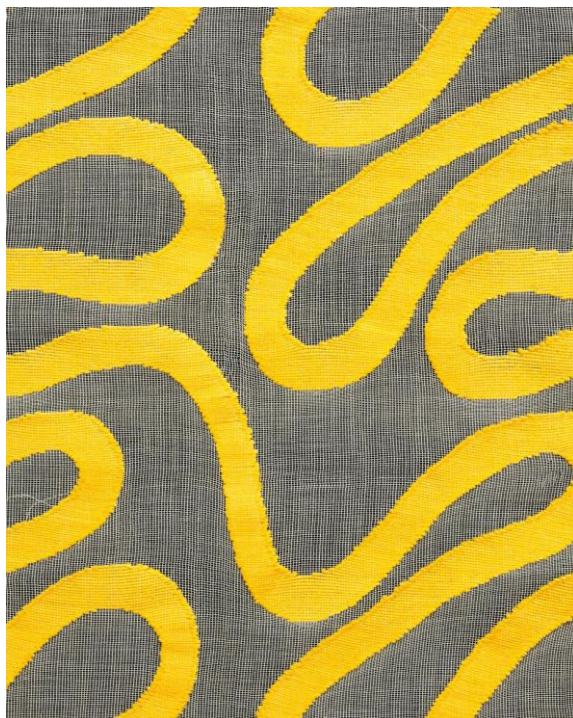
Obr. 32 Antonín Kybal – český textilní výtvarník, pedagog a zakladatel školy tapisérie

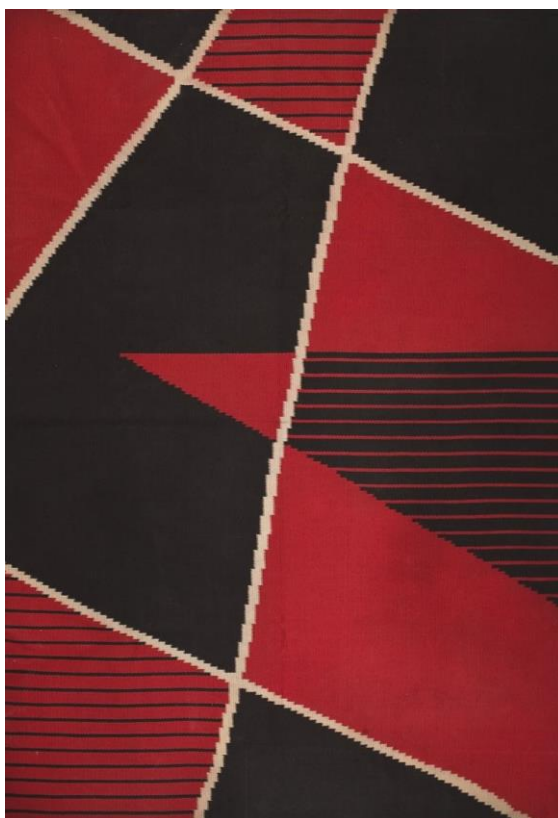
Obr. 33 Tapisérie *Rybičky* – Antonín Kybal a Ludmila Kybalová, 1926. Rozměry: 17 x 25 cm

Obr. 34 Tapisérie *Dívka v závoji* – Antonín Kybal a Ludmila Kybalová, 1926. Rozměry: 19 x 25 cm

Obr. 35 Antonín Kybal: vzorek záclonoviny s hadovitým vzorem, 1938
(navrženo pro Krásnou jizbu – bavlna, perlínková vazba s brožováním)

Obr. 36 Antonín Kybal: vzorek vlněného koberce s geometrickým vzorem, 1940
(navrženo pro Krásnou jizbu)

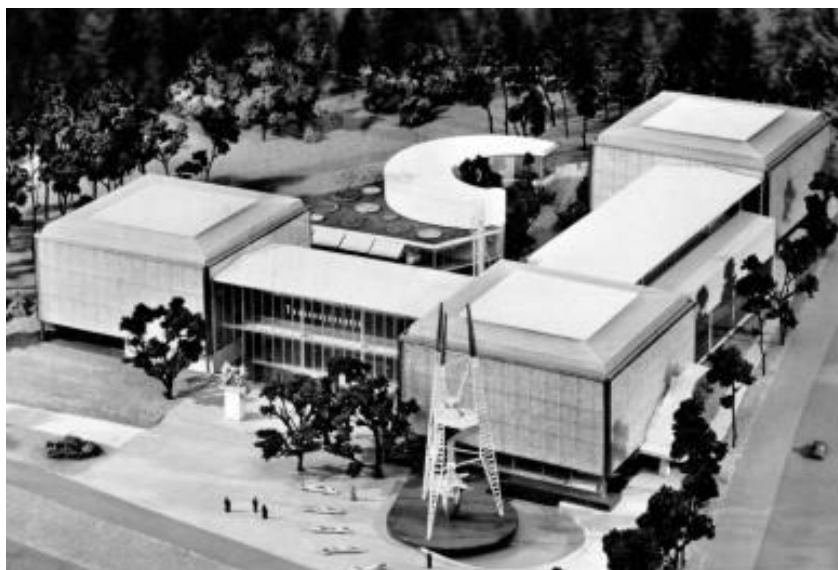
Obr. 37 Antonín Kybal při malování v plenéru – Ptáčov

Obr. 38 Antonín Kybal v ateliéru Vysoké školy uměleckoprůmyslové v Praze

Obr. 39 Antonín Kybal se studenty v ateliéru Vysoké školy uměleckoprůmyslové v Praze

Obr. 40 Československý pavilon na světové výstavě EXPO 58 – Brusel

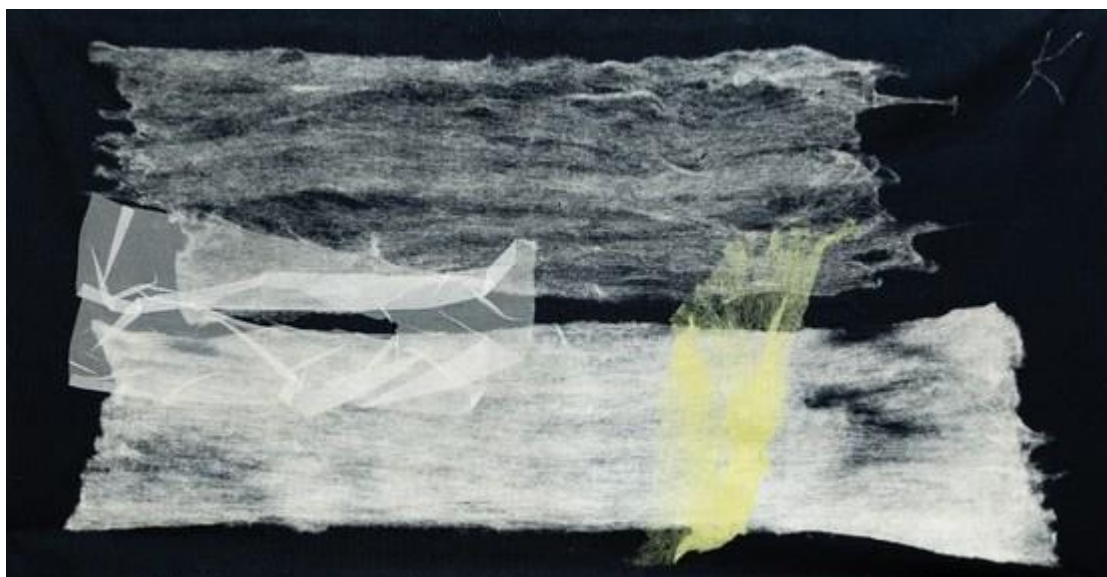
Obr. 41 Ukázka tapisérie *Československé hrady, zámky a přírodní rezervace* Antonína Kybala na výstavě EXPO 58 - Brusel

Obr. 42 Studenti při realizaci tapisérie *Československé hrady, zámky a přírodní rezervace*, 1957.
Rozměry: 320 x 960 cm, materiál: vlna, len, hedvábí.

Obr. 43 Černá hodinka v ateliéru – Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze, 1955. Rozměry: 304 x 210, materiál: vlna, realizace Ludmila Kybalová.

Obr. 44 Závoje – Antonín Kybal – Art protis – 1965

Obr. 45 *Objemy v prostoru* – Antonín Kybal – 1969 (technika: olej, podložka: sololit)

Obr. 46 *Objemy v prostoru* – Antonín Kybal – 1969 (technika: olej, podložka: sololit)

Obr. 47 Inez Tuschnerová

Obr. 48 Inez Tuschnerová při tvorbě Art protisu ve své dílně

Obr. 49 Rádce – kostýmní návrh, Inez Tuschnerová

Obr. 50 Intelekt – kostýmní návrh, Inez Tuschnerová

Obr. 51 *Pocta Beethovenovi*, Inez Tuschnerová, 1978, Brno (technika: Art protis, materiál: vlna)

Obr. 52 *Partitura aneb pocta Jiřímu Matysovi*, Inez Tuschnerová, 1993, Brno (technika: Art protis, materiál: vlna)

Obr. 53 Výstava Inez Tuschnerová – Expozice v Moravské galerii Brno, 2018/2019

Obr. 54 Výstava Inez Tuschnerová – Expozice v Moravské galerii Brno, 2018/2019

Obr. 55 Světlana Kulíšková Ruggiero

Obr. 56 Světlana Kulíšková Ruggiero při tvorbě Art protisu

Obr. 57 instalace na EXPO 1990 – Osaka

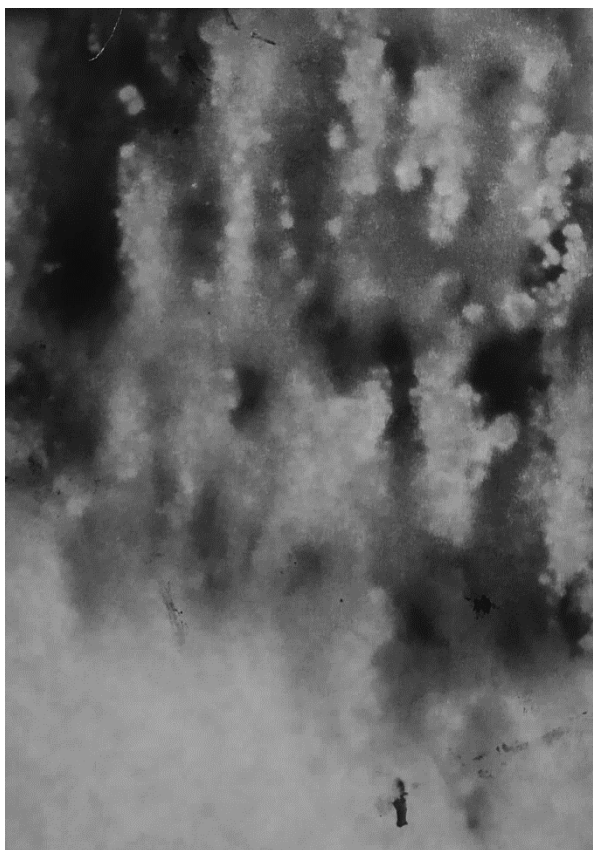

Obr. 58 *Moje paměti* – Světlana Kulíšková Ruggiero, 2011 (technika: Art protis, rozměry: 135 x 230)

Obr. 59 *Struktury* – Světlana Kulíšková Ruggiero, 2012

Přílohy II.

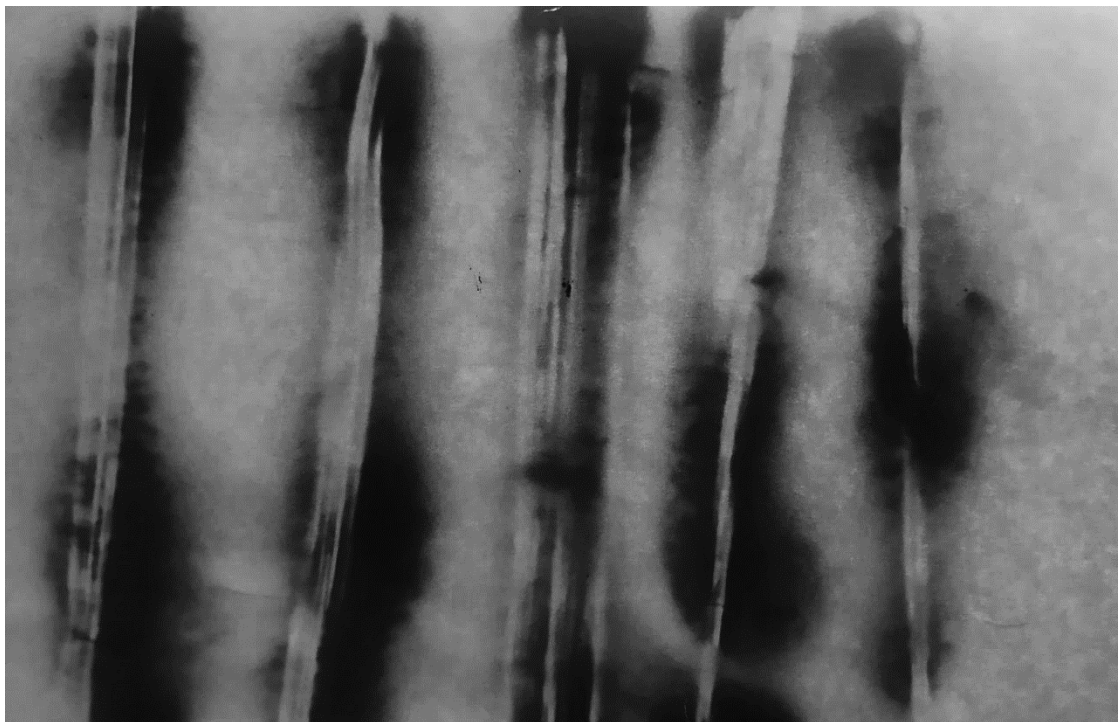
Obr. 60 Skica – technika kresby horkovzdušnou pistolí (materiál: papír, písek a kameny)

Obr. 61 Skica – technika kresby horkovzdušnou pistolí (materiál: papír a mokré listy)

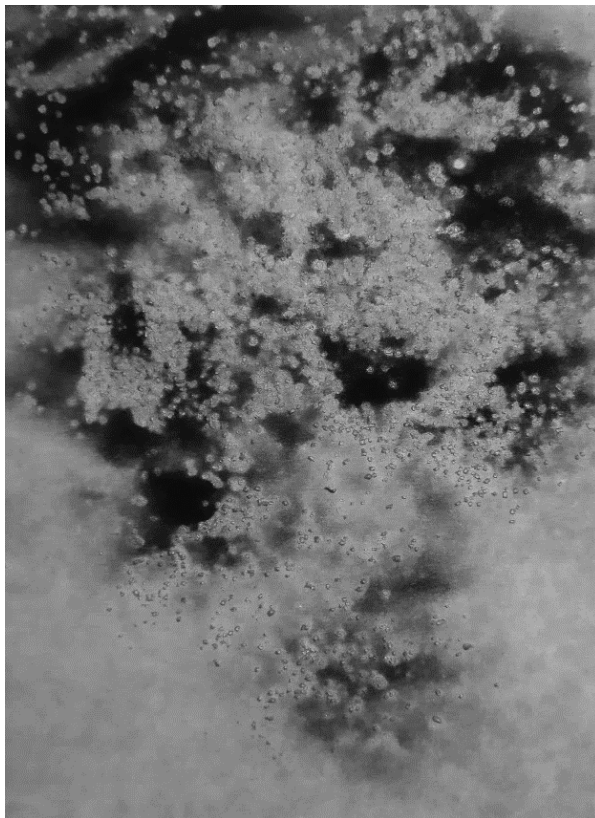
Obr. 62 Skica – technika kresby horkovzdušnou pistolí (materiál: papír a provázek)

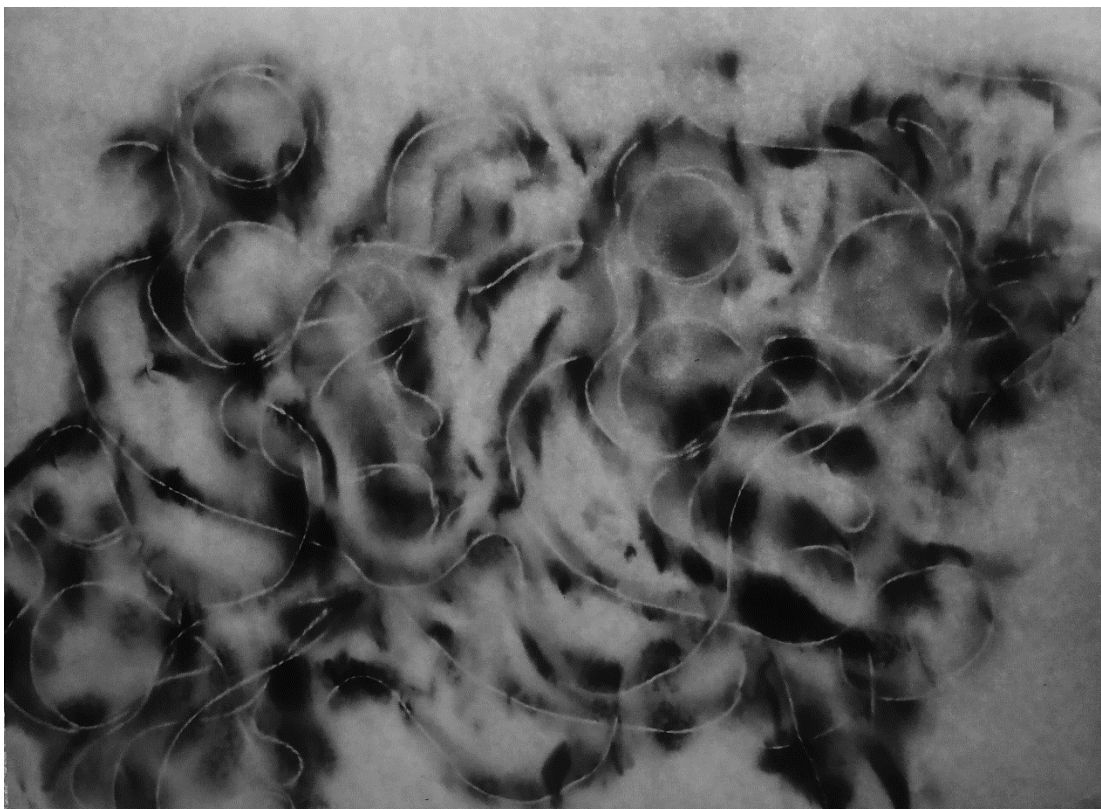
Obr. 63 Skica – technika kresby horkovzdušnou pistolí (materiál: papír a dřevěné třísky)

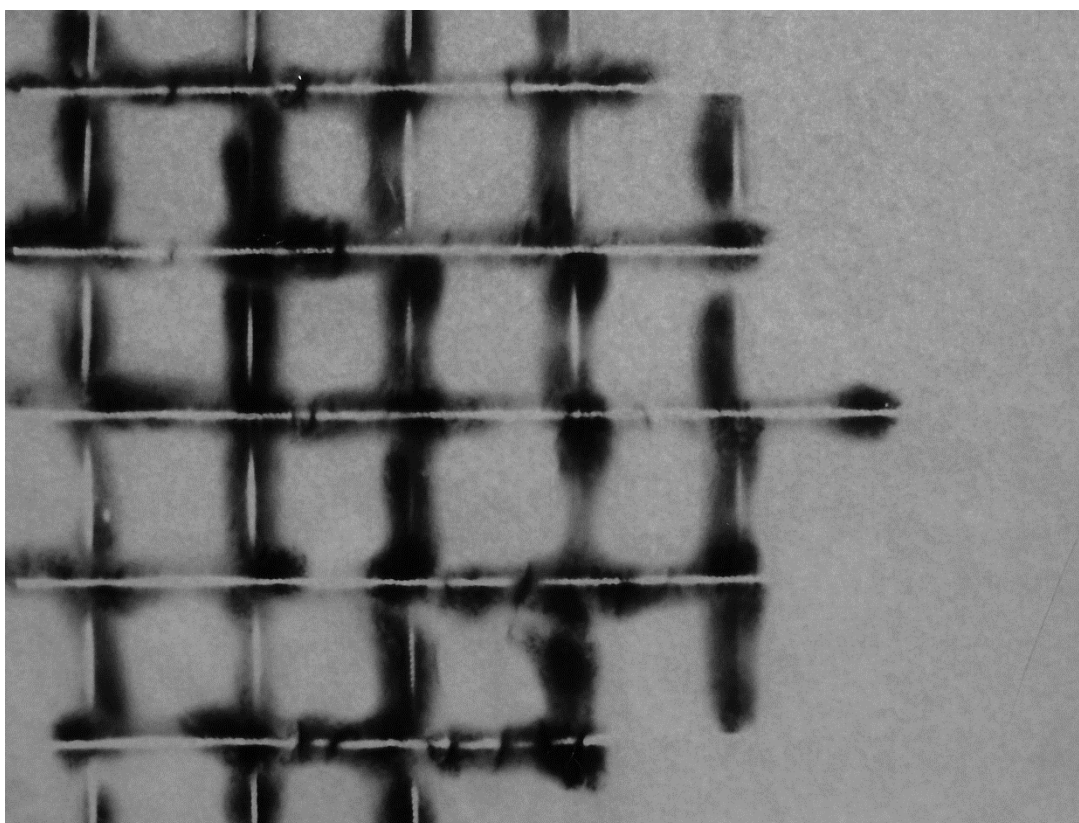
Obr. 64 Skica – technika kresby horkovzdušnou pistolí (materiál: zmačkaný papír)

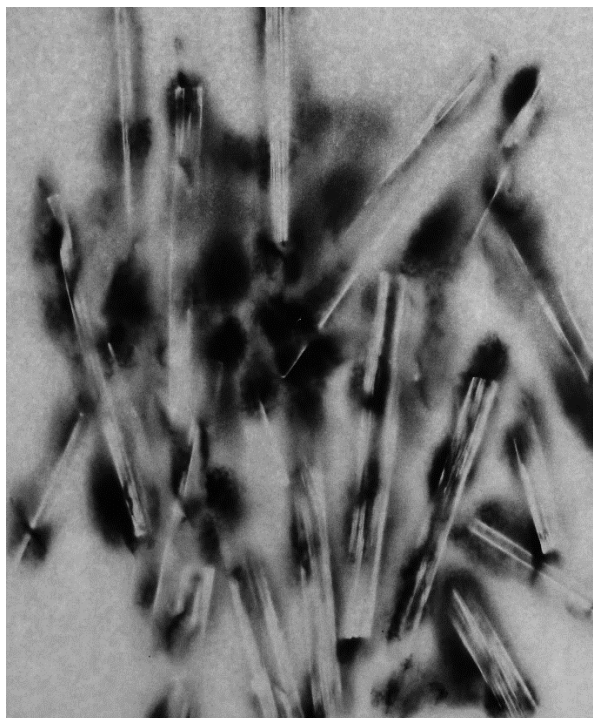
Obr. 65 Skica – technika kresby horkovzdušnou pistolí (materiál: papír a cukr)

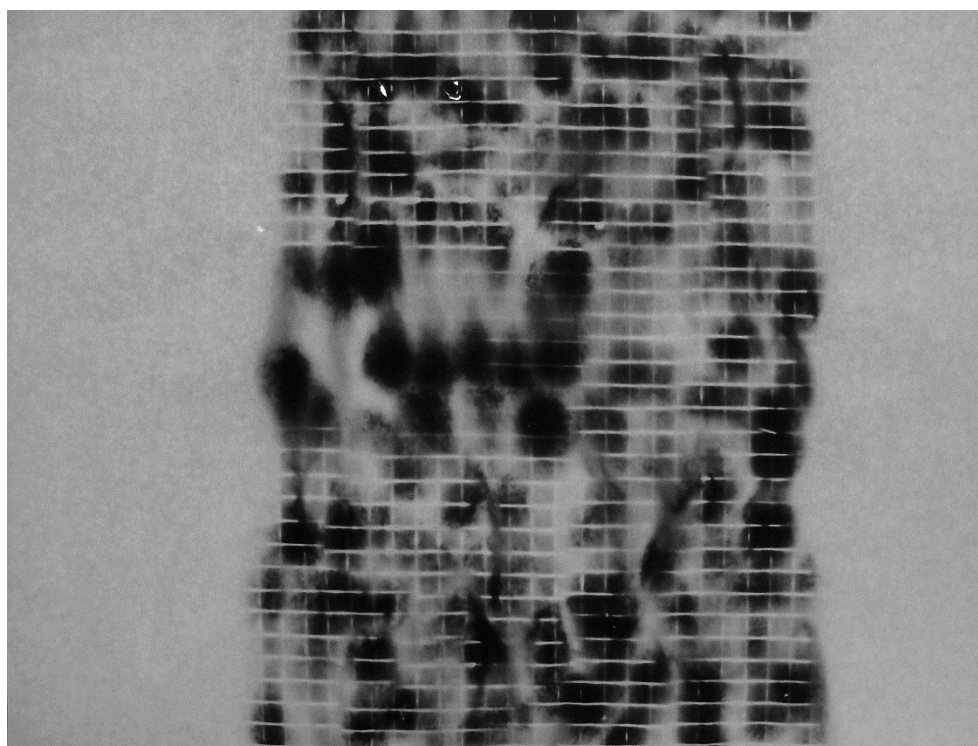
Obr. 66 Skica – technika kresby horkovzdušnou pistolí (materiál papír a mokré listy)

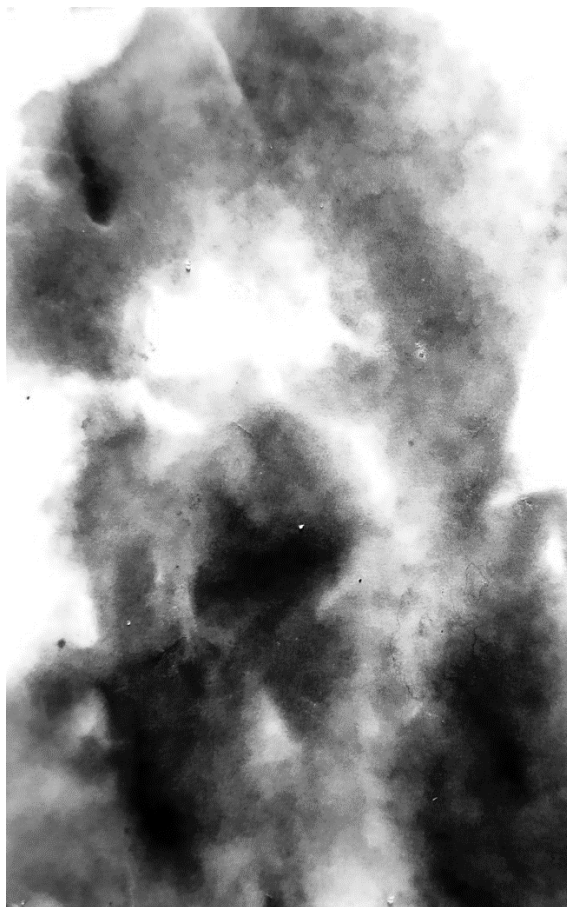
Obr. 67 Skica – technika kresby horkovzdušnou pistolí (materiál: papír a železná mříž)

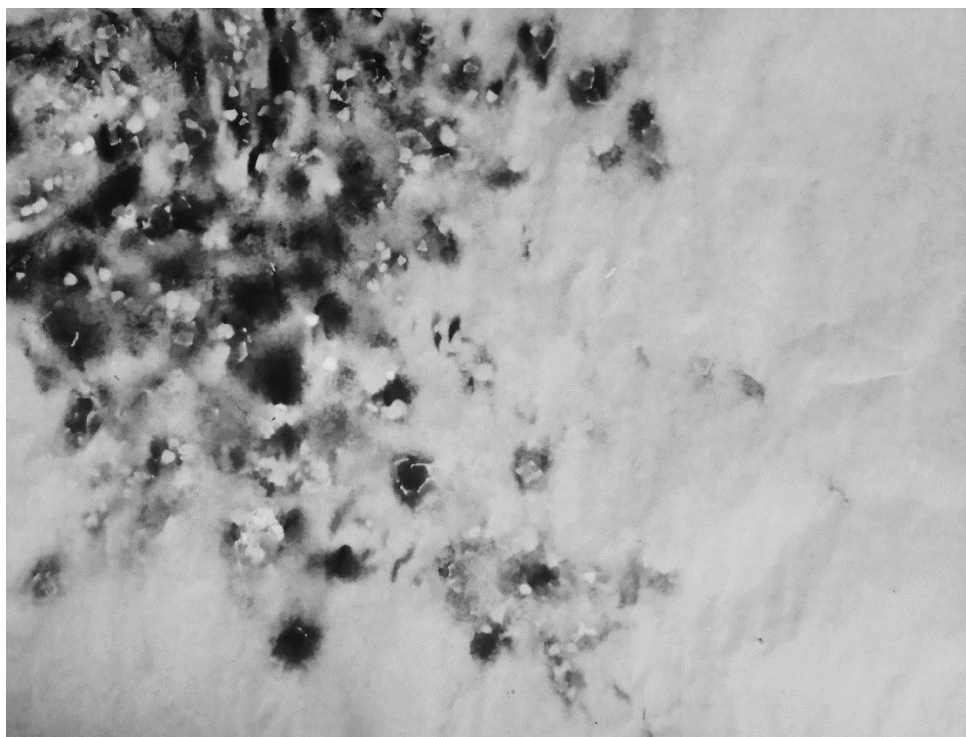
Obr. 68 Skica – technika kresby horkovzdušnou pistolí (materiál: papír a dřevěné třísky)

Obr. 69 Skica – technika kresby horkovzdušnou pistolí (materiál: papír a kovové pletivo)

Obr. 70 Skica – technika kresby horkovzdušnou pistolí (materiál: papír a zmačkaný papír)

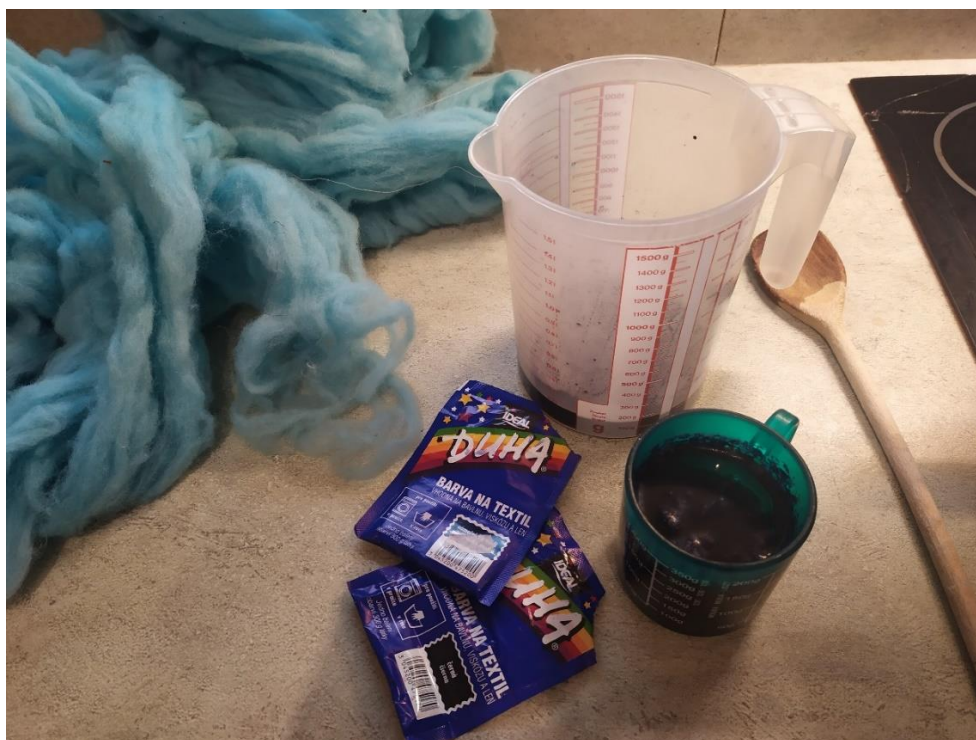
Obr. 71 Skica – technika kresby horkovzdušnou pistolí (materiál: papír a vaječné skořápky)

Obr. 72 Skica – technika kresby horkovzdušnou pistolí (materiál: papír a borovicové jehličí)

Obr. 73 Proces vytváření skic – horkovzdušná pistole, obkreslovaný materiál, laminátová podložka

Obr. 74 Příprava na barvení vlněného rouna

Obr. 75 Proces barvení rouna

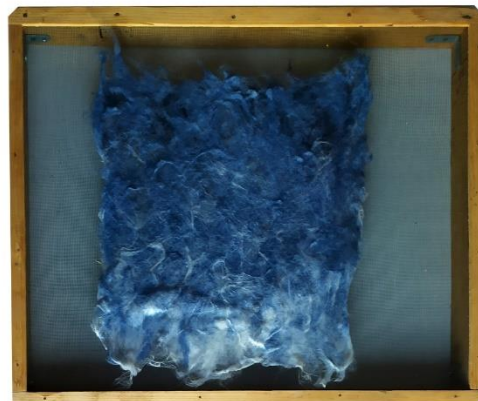
Obr. 76 Oplachování barviva z rouna

Obr. 77 Úprava obarveného vlněného rouna před prací

Obr. 78 Vrstvení vlněného rouna před procesem Nunofilcování

Obr. 79 Sušení zkušebních vzorníků

Obr. 80 Sušení zkušebních vzorníků

Obr. 81 Zapravování okrajů pomocí směsi textilního lepidla a vody

Obr. 82 Zkušební fotografie

Obr. 83 Zkušební fotografie

Obr. 84 Zkušební fotografie

Obr. 85 Detail filcování

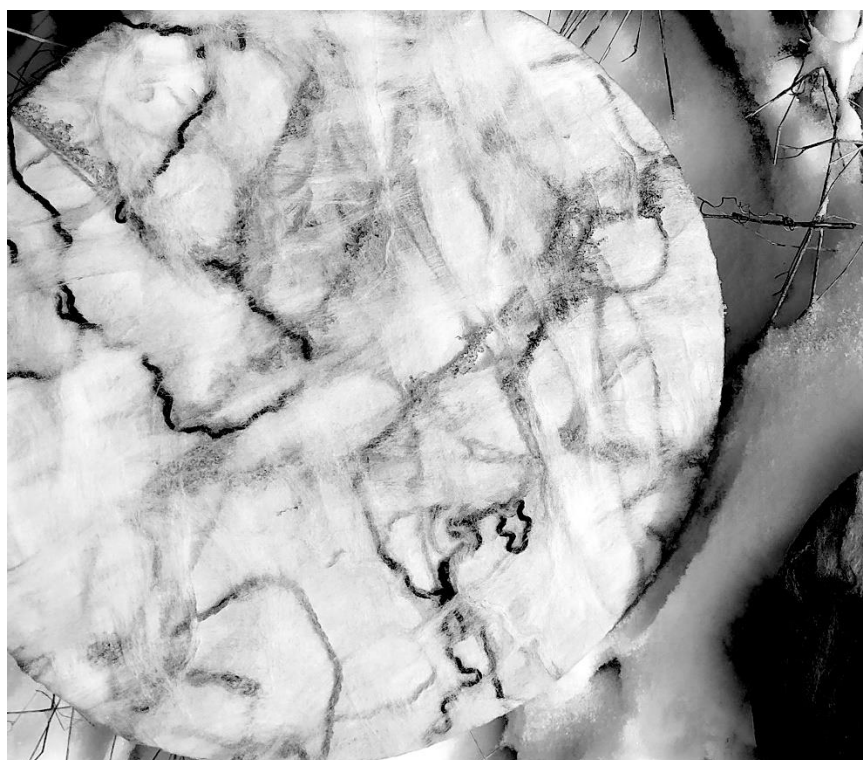
Obr. 86 Detail filcování

Obr. 87 Detail filcování

Obr. 88 Vybraný detail z fotodokumentace

Obr. 89 Vybraný detail z fotodokumentace

Obr. 90 Odkaz na dobu, ve které bakalářská práce vznikala

Obr. 91 Filcované obrazy

Zdroje příloh

Přílohy I.

Obr. 1 <https://en.wikipedia.org/wiki/Dye>

Obr. 2 <http://textilefocus.com/investment-dyeing-sector-bangladesh-frustrating/>

Obr. 3 <http://pesleri.blogspot.com/2018/07/jak-na-prirodni-barveni.html>

Obr. 4 <https://www.naucmese.cz/kurz/shibori-japonska-technika-barveni-latek>

Obr. 5 <https://www.zkusmerino.cz/pribeh-vlny-merino-1>

Obr. 6 <http://feltasaurus.blogspot.com/2011/03/needle-felting-process.html>

Obr. 7 <https://sfneedleworkanddesign.org/a-brief-history-of-the-sewing-needle/>

Obr. 8 <https://cz.pinterest.com/gaelmaid/19th-century-sewing-machines/>

Obr. 9 <https://www.stoplusjednicka.cz/dejiny-tkane-latkami-odkud-se-vzala-vlna-bavlna-kasmir-dalsi-materialy>

Obr. 10 http://www.emuzeum.cz/admin/files/X10-Centrum_14-repub.pdf

Obr. 11 <https://www.nasehobby.cz/tkani-na-karetkach/>

Obr. 12 <https://www.mistnikultura.cz/zapiastkova-technika>

Obr. 13 <https://mrbarton-abcjs.weebly.com/arts-and-artisanship-elaborate-weaving.html>

Obr. 14 <https://www.vsur.cz/?m=remesla&sr=tkani>

Obr. 15 https://cs.wikipedia.org/wiki/Tkalcovsk%C3%BD_stav

Obr. 16 <http://www.dumgobelinu.cz/fotogalerie/category/18-dum-gobelinu.html>

Obr. 17 <https://www.vychodni-morava.cz/cil/200>

Obr. 18 <https://www.jiznicechy.cz/turisticke-cile/508-dum-gobelinu-v-jindrichove-hradci>

Obr. 19 <https://nasregion.cz/marie-hoppe-teinitzerova-zakladatelka-textilniho-vytvarnictvi-v-cechach-186464/>

Obr. 20 <https://nasregion.cz/marie-hoppe-teinitzerova-zakladatelka-textilniho-vytvarnictvi-v-cechach-186464/>

- Obr. 21 <https://liberecka.drba.cz/zpravy/kultura/22847-alsova-jihoceska-galerie-se-otevira-verejnosti-navstivit-muzete-expozici-mezipruzkumy.html>
- Obr. 22 <https://www.propamatky.info/cs/katalog-sluzeb/jihocesky-kraj/restauratori-s-povolenim/ateliery-tapiserii-s-r-o-/1221/>
- Obr. 23 <http://atelierytapiserii.cz/de/fotogalerie/weberei/>
- Obr. 24 <http://www.transars.cz/aktuality/1aktual-index2017.html>
- Obr. 25 https://cs.wikipedia.org/wiki/Art_protis
- Obr. 26 <https://www.pavilon-expo2015.cz/cs/historie/expo-1967-montreal>
- Obr. 27 <http://www.moravska-galerie.cz/moravska-galerie/vystavy-a-program/aktuality/2018/vyzva-pro-verejnost-k-vystave-inez-tuschnerova.aspx>
- Obr. 28 <http://www.moravska-galerie.cz/moravska-galerie/vystavy-a-program/aktuality/2018/vyzva-pro-verejnost-k-vystave-inez-tuschnerova.aspx>
- Obr. 29 <http://www.sam83.cz/galerie/autori/miladahynkova/>
- Obr. 30 <http://www.sam83.cz/galerie/autori/miladahynkova/>
- Obr. 31 [https://www.wikiwand.com/cs/Arachne_\(stroj\)](https://www.wikiwand.com/cs/Arachne_(stroj))
- Obr. 32 <https://docplayer.cz/111601725-Masarykova-univerzita-filozoficka-fakulta-ustav-hudebni-vedy.html>
- Obr. 33 https://obalky.kosmas.cz/ArticleFiles/225455/225455_uk%c3%a1zka.pdf
f/FILE/Antonin-kybal_225455_ukazka.pdf
- Obr. 34 https://obalky.kosmas.cz/ArticleFiles/225455/225455_uk%c3%a1zka.pdf
f/FILE/Antonin-kybal_225455_ukazka.pdf
- Obr. 35 <https://vltava.rozhlas.cz/expo-58-mirove-kolbiste-narodu-7716078>
- Obr. 36 <https://nl.pinterest.com/pin/627126316855111155/>
- Obr. 37 <http://www.muzeum-nmnm.cz/index.php/cz/antonin-kybal-11-12-2011>
- Obr. 38 <https://docplayer.cz/111601725-Masarykova-univerzita-filozoficka-fakulta-ustav-hudebni-vedy.html>
- Obr. 39 <https://docplayer.cz/111601725-Masarykova-univerzita-filozoficka-fakulta-ustav-hudebni-vedy.html>
- Obr. 40 <https://www.archiweb.cz/b/ceskoslovensky-pavilon-expo-1958>
- Obr. 41 <https://www.archiweb.cz/b/ceskoslovensky-pavilon-expo-1958>
- Obr. 42 <https://dSPACE.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/123564/130292327.pdf?sequence=4&isAllowed=y>

- Obr. 43 <https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/123564/130292327.pdf?sequence=4&isAllowed=y>
- Obr. 44 <https://www.acb.cz/cs/ceny-umeni/antonin-kybal/predmet/zavoje-antonin-kybal-1901-1971>
- Obr. 45 <https://ondrejkatrak.cz/2011/09/antonin-kybal-objemy-v-prostoru-1968/>
- Obr. 46 <https://www.acb.cz/cs/ceny-umeni/antonin-kybal/predmet/objemy-v-prostoru-antonin-kybal-1901-1971-41d0a7bd-e583-4014-9374-44762ccd5822>
- Obr. 47 <https://wave.rozhlas.cz/inez-tuschnerova-umelkyne-ktera-oblekala-architekturu-i-divadlo-7672065>
- Obr. 48 <https://artalk.cz/2018/11/22/malovat-vlnou-inez-tuschnerova-v-moravske-galerii/>
- Obr. 49 http://sbirky.moravska-galerie.cz/dielo/CZE:MG.U_30888
- Obr. 50 http://sbirky.moravska-galerie.cz/dielo/CZE:MG.U_30889
- Obr. 51 http://sbirky.moravska-galerie.cz/dielo/CZE:MG.U_26750
- Obr. 52 http://sbirky.moravska-galerie.cz/dielo/CZE:MG.U_30830
- Obr. 53 <https://artalk.cz/2018/11/22/malovat-vlnou-inez-tuschnerova-v-moravske-galerii/>
- Obr. 54 <https://artalk.cz/2018/09/22/tz-inez-tuschnerova-v-moravske-galerii/>
- Obr. 55 <http://www.svetlanakuliskova.com/bio/>
- Obr. 56 <https://zvut.cz/lide/lide-f38102/svetlana-kuliskova-k-textilu-se-neustale-vcacim-d149259>
- Obr. 57 <https://wow-webmagazine.com/design-handicraft-svetlana-kuliskovas-eco-textile-art>
- Obr. 58 <http://www.svetlanakuliskova.com/>
- Obr. 59 <http://www.svetlanakuliskova.com/portfolio/tapiserie/>

Přílohy II.

- Obr. 60 Skicový materiál – fotografie autorky
- Obr. 61 Skicový materiál – fotografie autorky
- Obr. 62 Skicový materiál – fotografie autorky
- Obr. 63 Skicový materiál – fotografie autorky
- Obr. 64 Skicový materiál – fotografie autorky

- Obr. 65 Skicový materiál – fotografie autorky
- Obr. 66 Skicový materiál – fotografie autorky
- Obr. 67 Skicový materiál – fotografie autorky
- Obr. 68 Skicový materiál – fotografie autorky
- Obr. 69 Skicový materiál – fotografie autorky
- Obr. 70 Skicový materiál – fotografie autorky
- Obr. 71 Skicový materiál – fotografie autorky
- Obr. 72 Skicový materiál – fotografie autorky
- Obr. 73 Záznam procesu vytváření skic – fotografie autorky
- Obr. 74 Příprava na proces barvení vlněných roun – fotografie autorky
- Obr. 75 Barvení vlněného rouna – fotografie autorky
- Obr. 76 Proplachování nabarveného rouna – fotografie autorky
- Obr. 77 Úprava obarveného rouna před prací – fotografie autorky
- Obr. 78 Skládání vrstev před mokřým plstěním – fotografie autorky
- Obr. 79 Sušení zkušebních vzorníků – fotografie autorky
- Obr. 80 Sušení zkušebních vzorníků – fotografie autorky
- Obr. 81 Zapravování okrajů filcovaného obrazu – fotografie autorky
- Obr. 82 Zkušební fotografie – fotografie autorky
- Obr. 83 Zkušební fotografie – fotografie autorky
- Obr. 84 Zkušební fotografie – fotografie autorky
- Obr. 85 Detail filcování – fotografie autorky
- Obr. 86 Detail filcování – fotografie autorky
- Obr. 87 Detail filcování – fotografie autorky
- Obr. 88 Vybraný detail z fotodokumentace – fotografie autorky
- Obr. 89 Vybraný detail z fotodokumentace – fotografie autorky
- Obr. 90 Odkaz na dobu, ve které bakalářská práce vznikala – fotografie autorky
- Obr. 91 Filcované obrazy – fotografie autorky